

3

La historia de la vida a la Terra

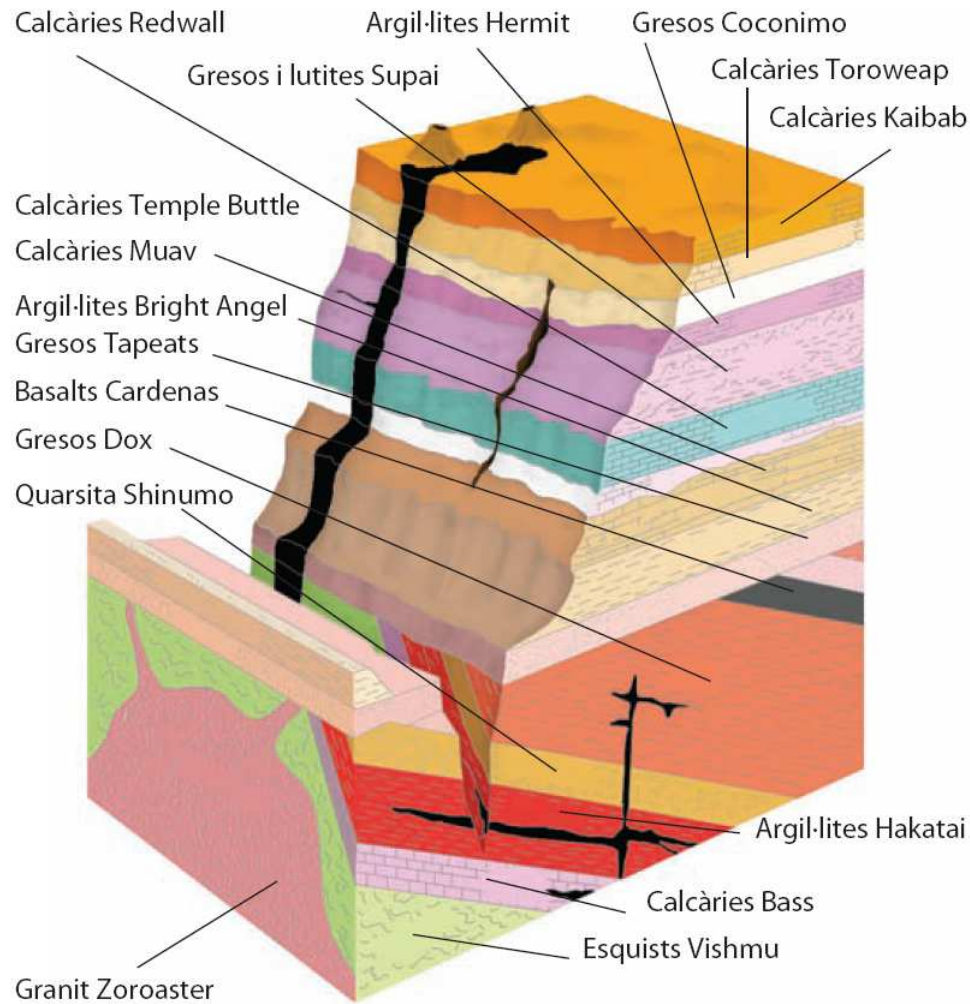

El Gran Canyó del Colorado

El Gran Canyó del Colorado: bloc diagrama

Bloc diagrama amb les formacions geològiques que constitueixen el Gran Canyó del Colorado.

Principi de la superposició de Niels Stensen (Steno)

Estrats sense deformat. La capa més baixa és la més antiga, mentre que la capa més alta és la més nova.

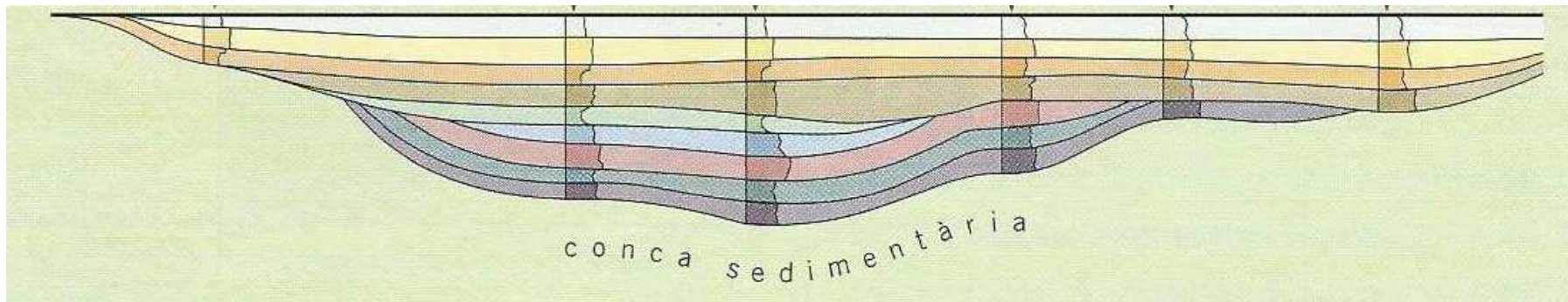
Existeixen capes de sediments de manera que la inferior va ser dipositada primer, i la superior l'última. És a dir, les capes de l'escorça terrestre contenen una narrativa.

Principi de l'horitzontalitat original de Niels Stensen (Steno)

Principi de l'horitzontalitat original: no importa quin sigui l'orientació actual d'un estrat, va ser creat per un dipòsit d'aigua, i per tant, va anar originalment horitzontal.

Principi de continuïtat lateral: l'aigua diposita sediments en una capa contínua que acaba solament en la vora de la seva conca. Per tant, capes de roques corresponents a banda i banda d'una vall van ser originalment una sola capa.

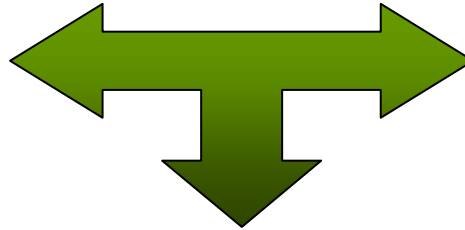
Principi de uniformitarisme (= actualisme) de Hutton

El que veiem que succeeix avui (en àmbit astronòmic, geològic, paleontològic, etc.), pot ésser usat per interpretar allò que ha succeït en el passat.

Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estructures sedimentàries

Fòssils

Estrats

S'ha format al llarg d'un temps concret sense cap interrupció sedimentària.

La potència d'un estrat **no** sempre **és** **proporcional** a la magnitud del interval de **temps** que representa

Potència de l'estrat

<1 cm **Laminacions**

Representen un interval de temps de **no-deposició** o un **canvi** en les **condicions** de **sedimentació**.

Superfícies d'estratificació

Sostre

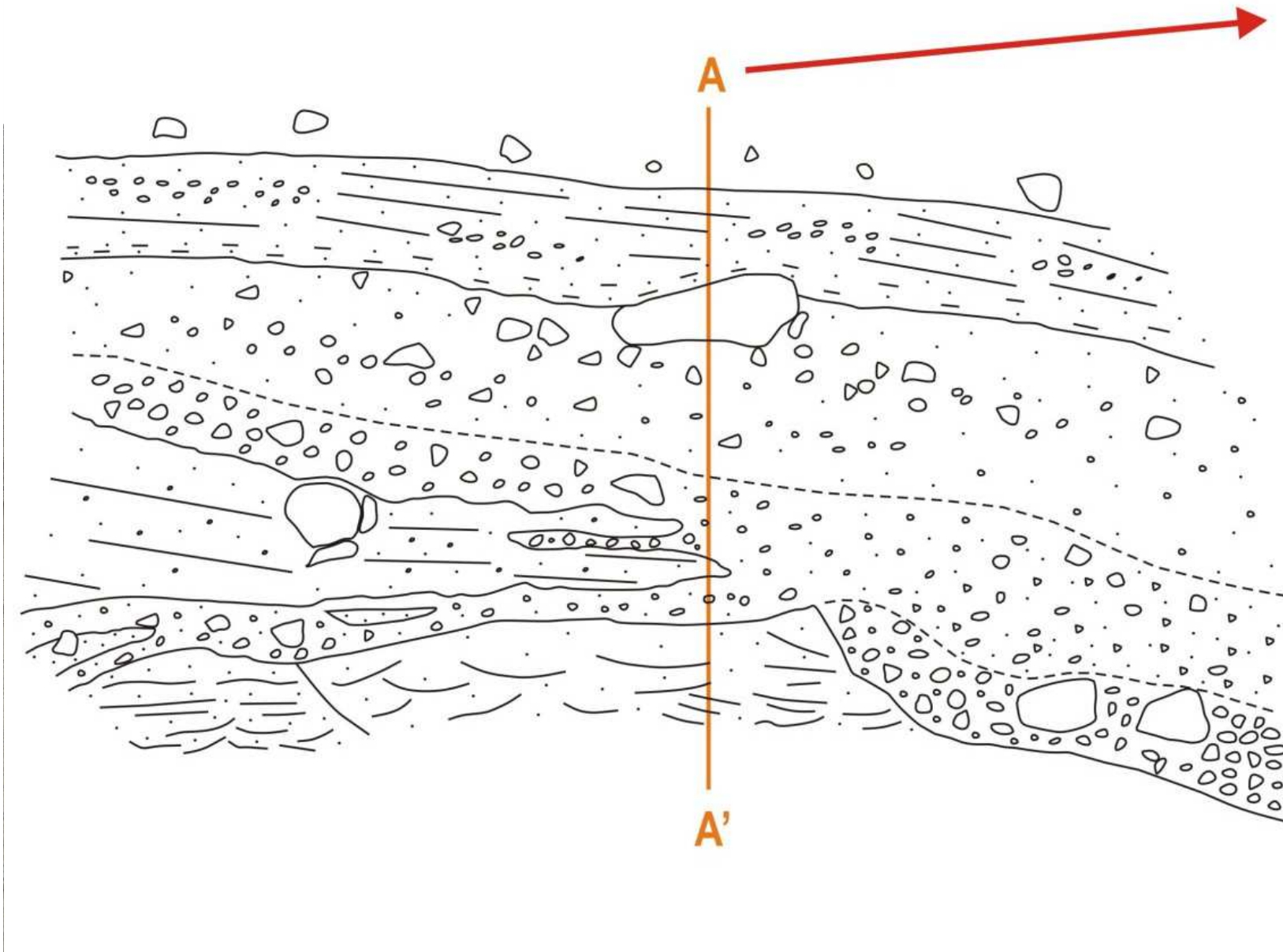
Base o mur

Superfícies d'estratificació

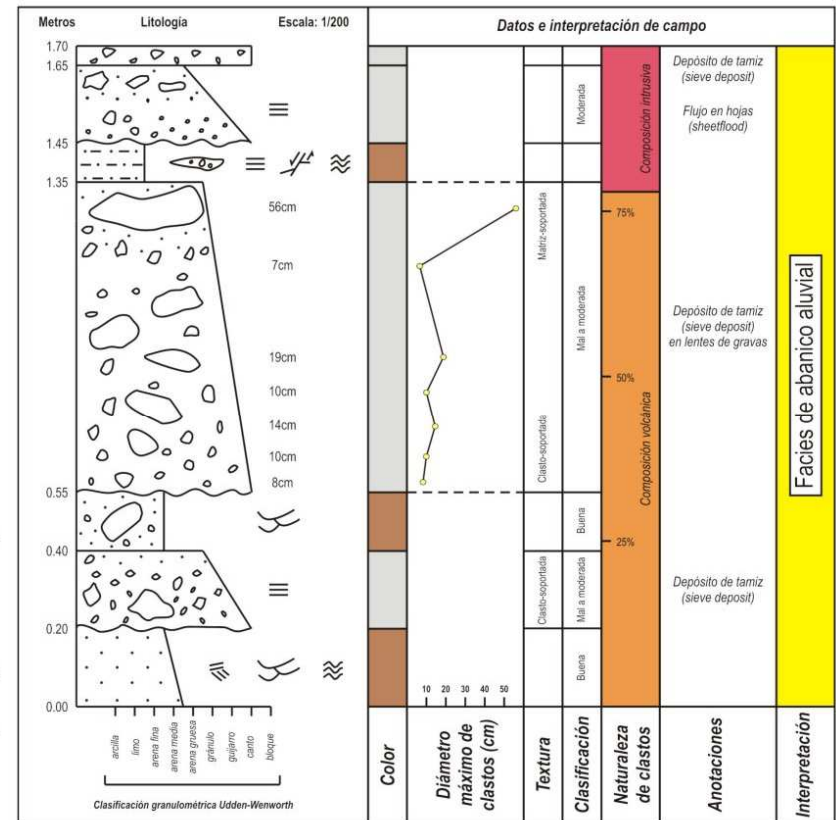
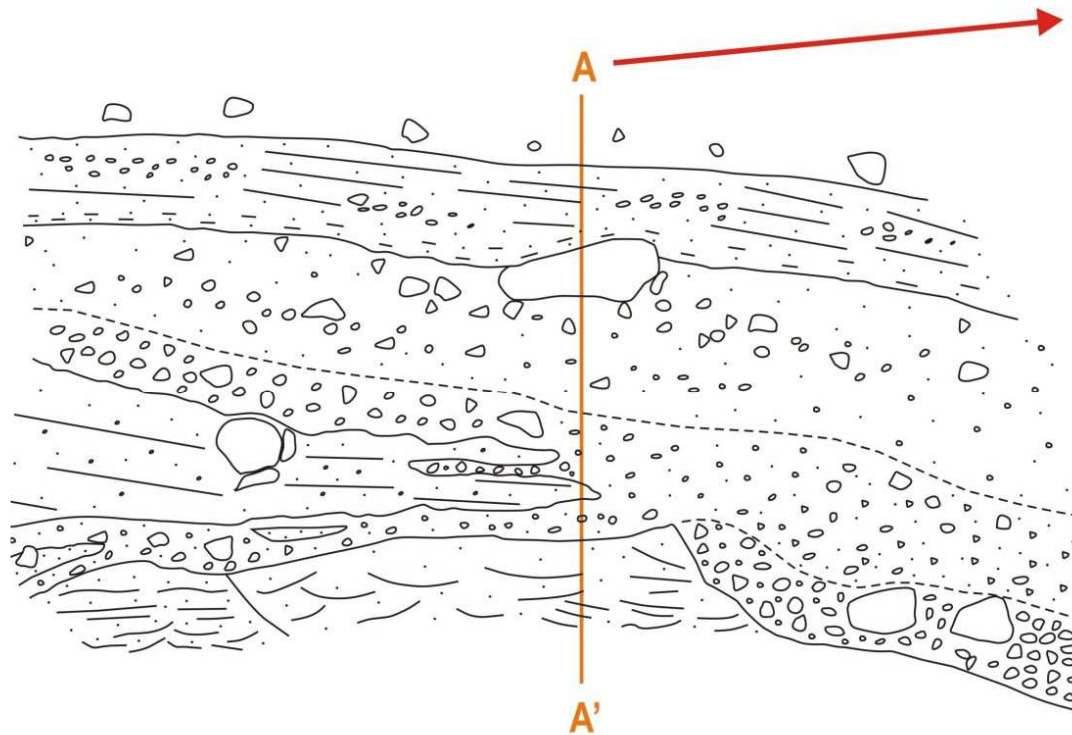

Representen un interval de temps de **no-deposició** o un **canvi en les condicions de sedimentació**.

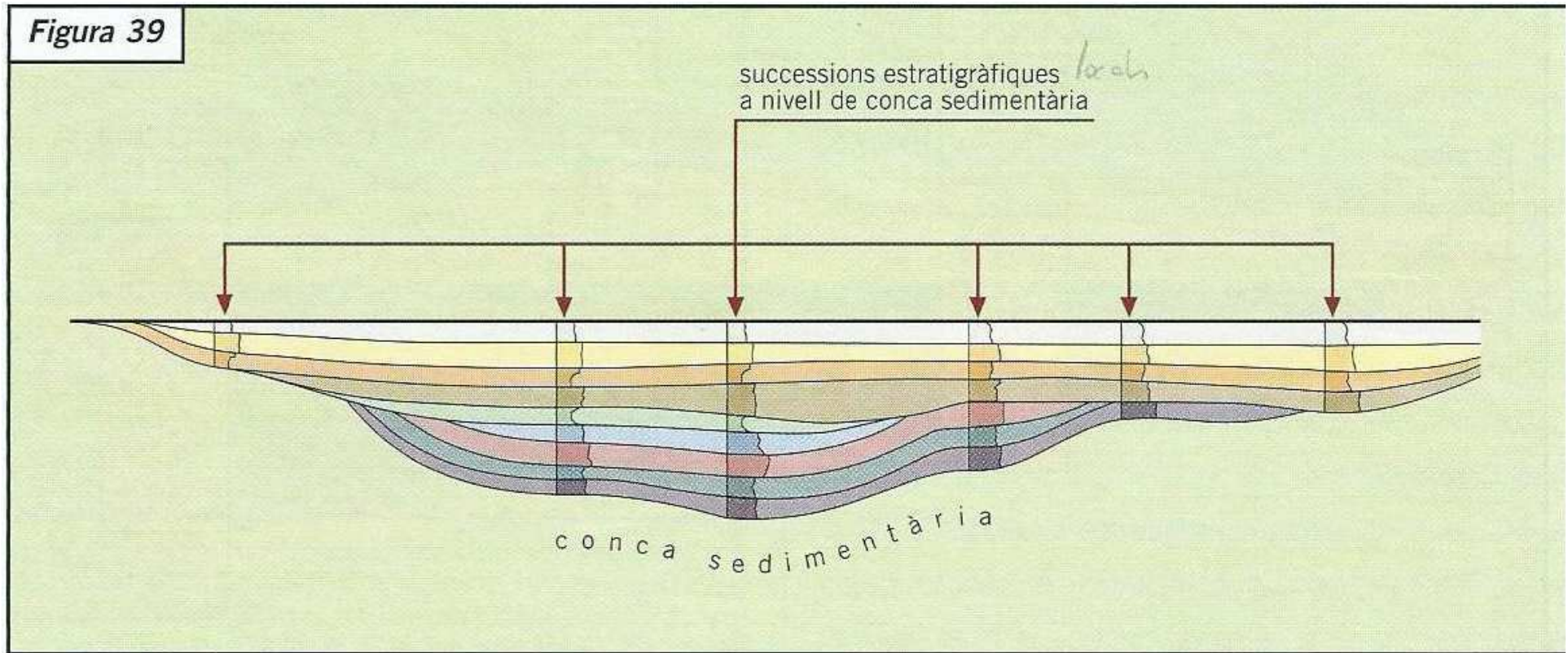

Columna estratigràfica

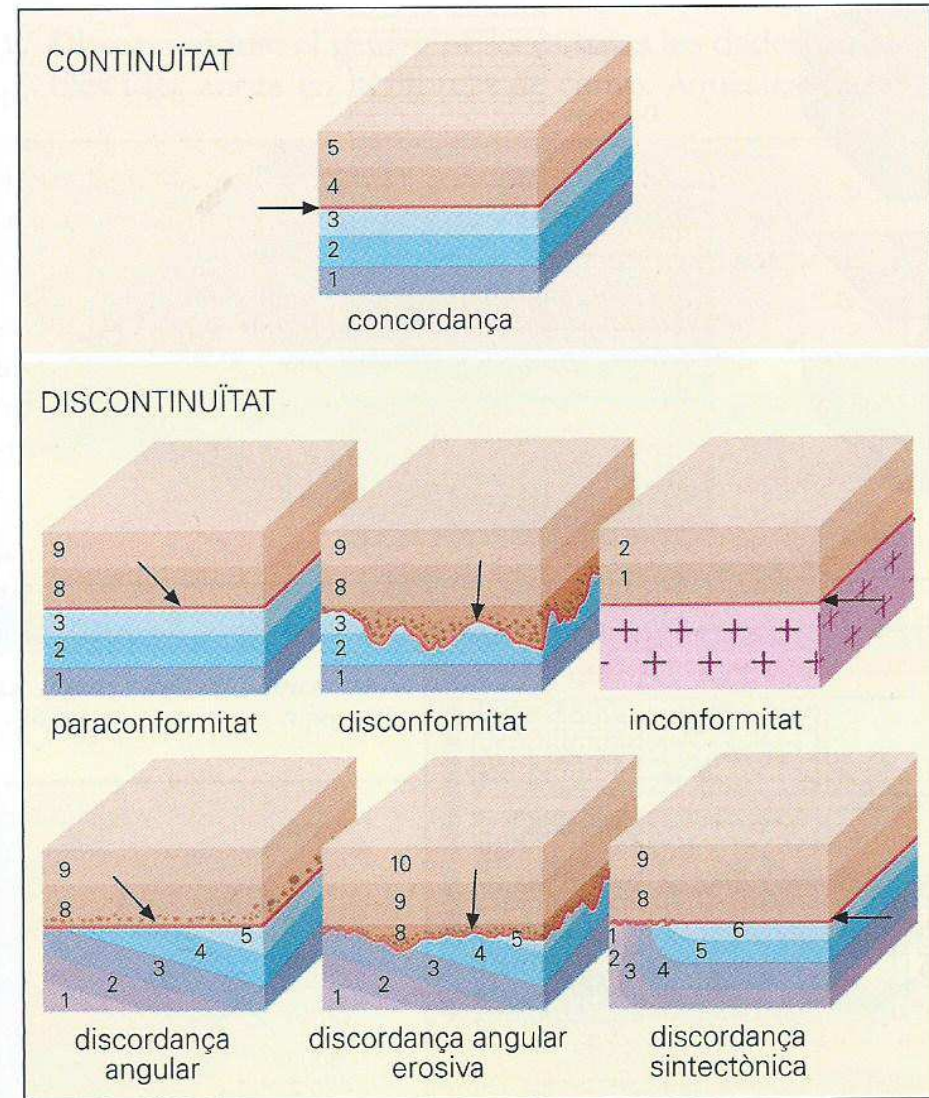
<http://explorock.wordpress.com/2011/09/02/construccion-de-una-columna-estratigrafica-en-13-pasos/>

Figura 39

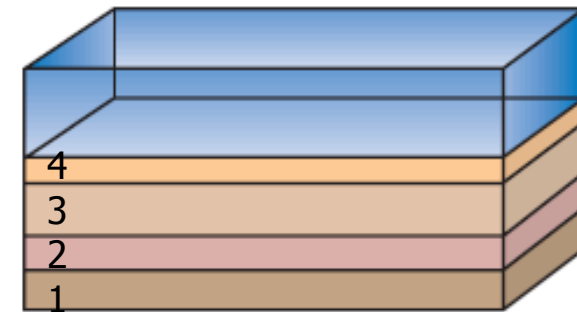
En una conca sedimentària les unitats estratigràfiques es poden encaixar com en un trencaclosques.

- **Continuïtat estratigràfica**

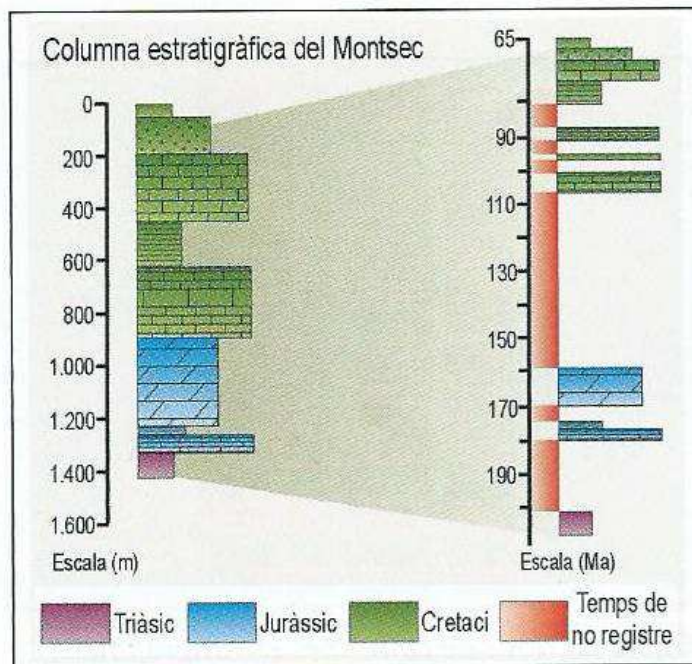

- **Discontinuitat estratigràfica**

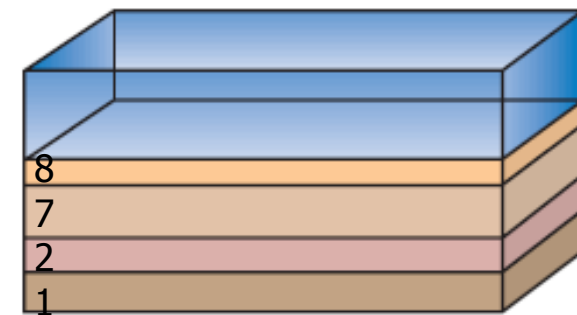
- **Continuïtat estratigràfica**
- **Discontinuitat estratigràfica**

Concordança

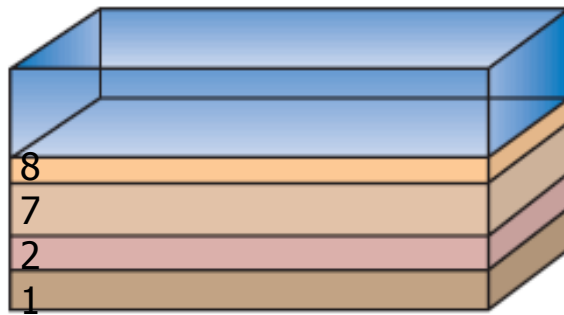
Llacuna estratigràfica

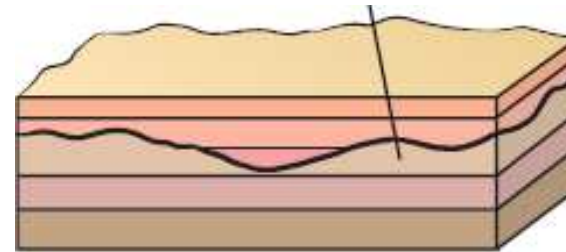
Concordança

Exemple de columna estratigràfica del Montsec amb els moments de dipòsit que representa (Rosell, 1991).

- **Discontinuitat estratigràfica**

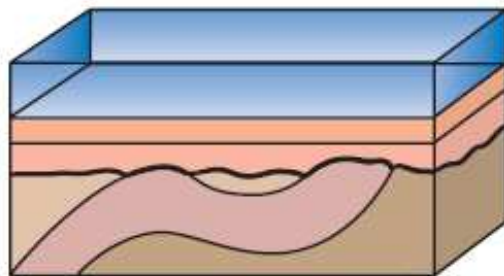

Concordança

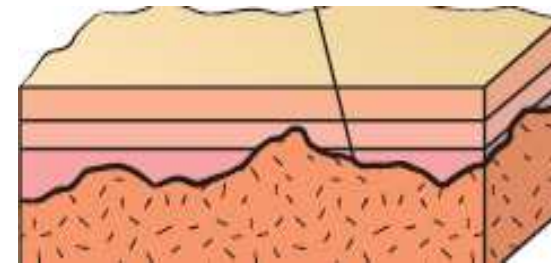
discontinuitat erosiva

Discordança

Discordança angular

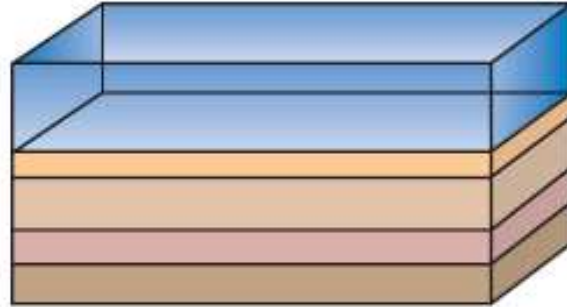
Discordança

Inconformitat = no conformitat

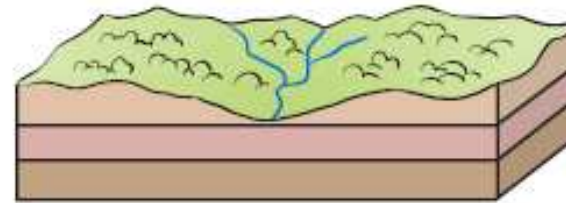
Discordança

1

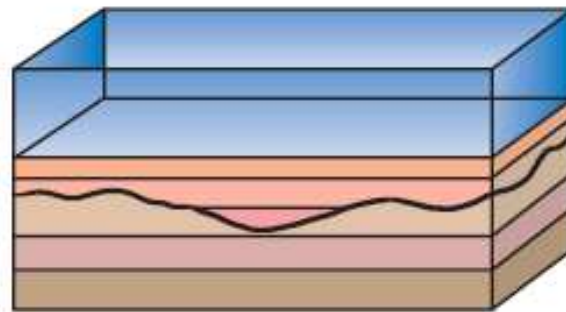
Sedimentació

2

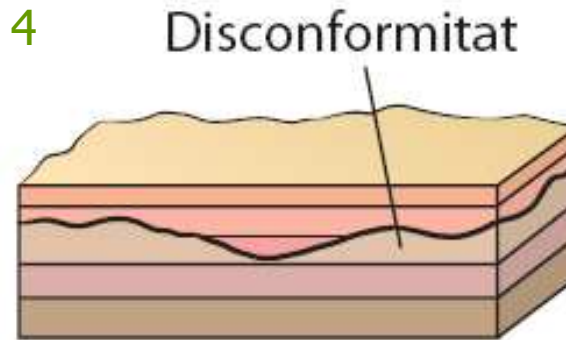
Emersió i erosió

3

Disposició de roques sedimentàries sobre la superfície erosiva

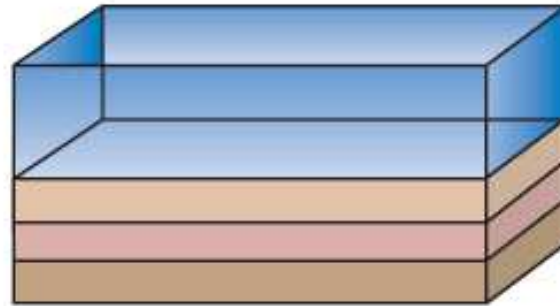
4

Emersió

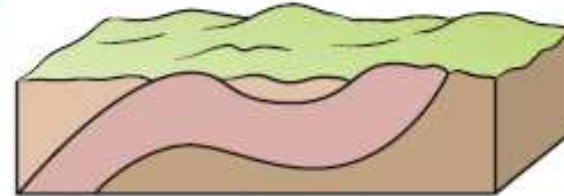
Discontinuitats estratigràfiques: discordança angular

1

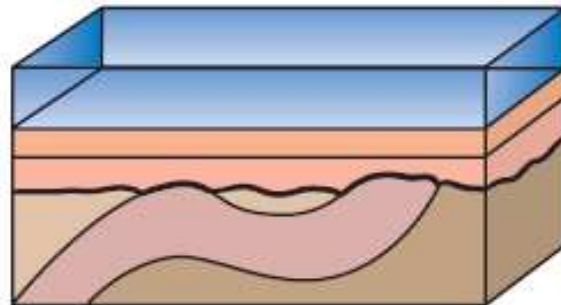
Sedimentació

2

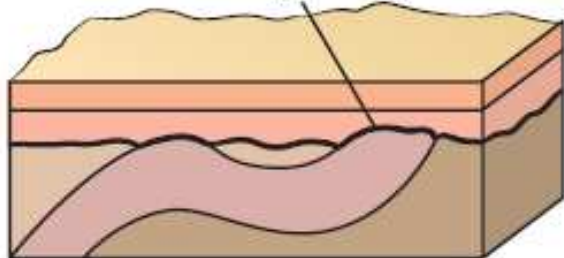
Plegament, emersió
i erosió

3

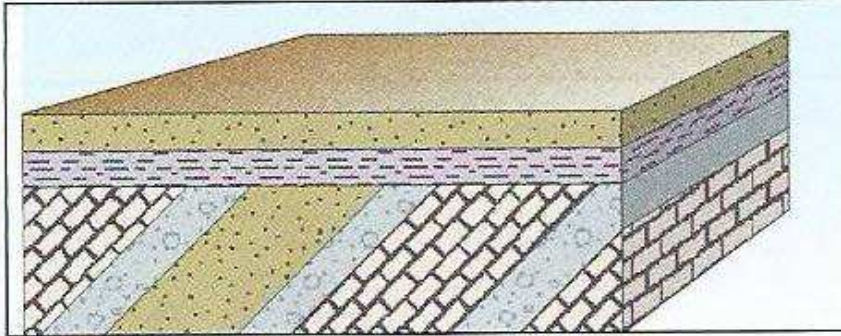

Disposició de roques
sedimentàries sobre
la superfície erosiva

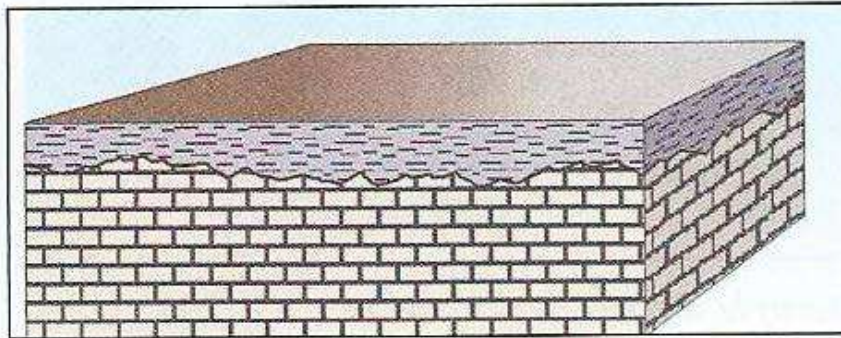
4

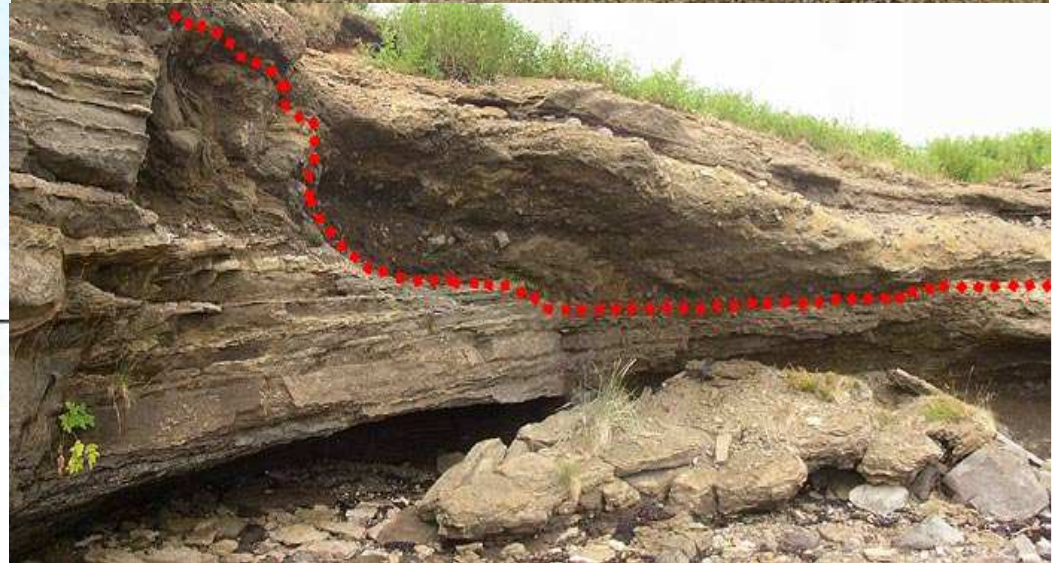
Discordança angular
Emersió

Discordança angular.

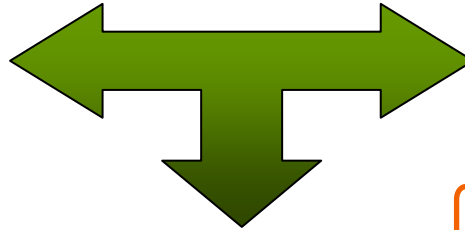

Discontinuitat erosiva.

Peculiaritats de les roques sedimentàries

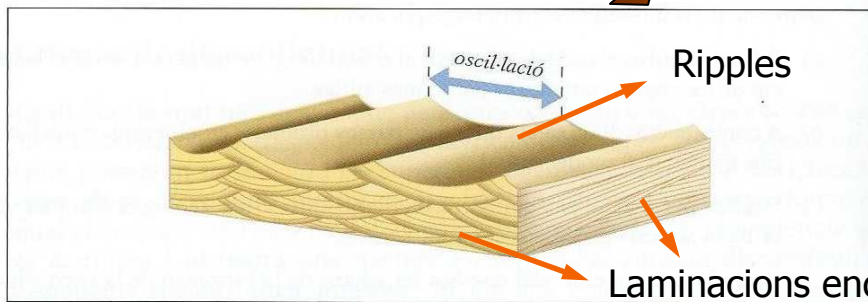
Estrats

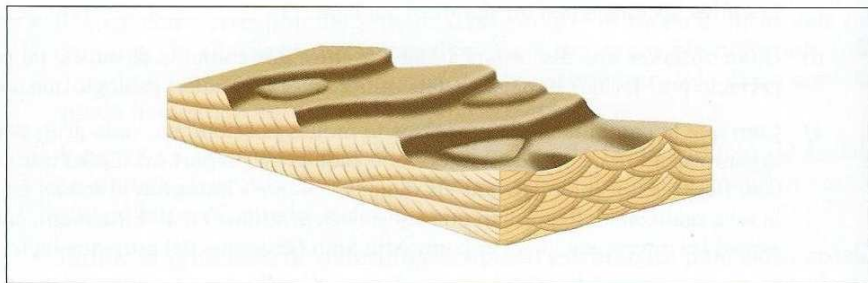
Fòssils

Estructures sedimentàries

- Inorgàniques
- Orgàniques o biogèniques → fòssils
- D'ordenament intern
- De les superfícies d'estratificació

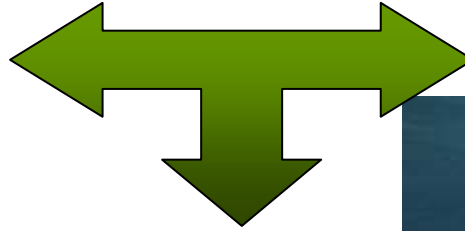
Laminacions en ripples d'oscil·lació.

Laminacions en ripples de corrent.

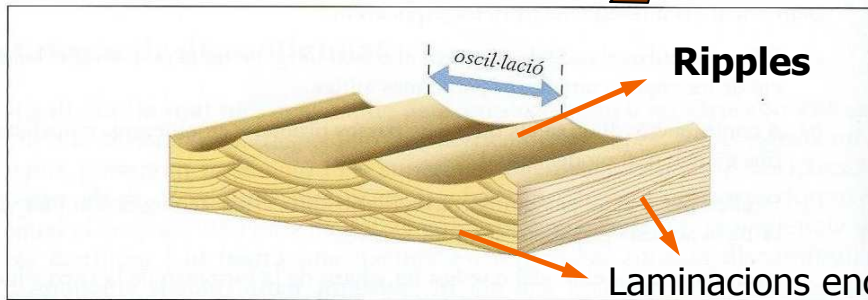
Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

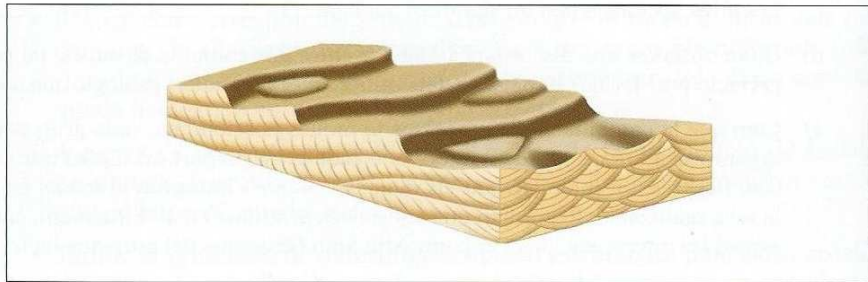

Fòssils

Estructures sedimentàries

Laminacions en ripples d'oscil·lació.

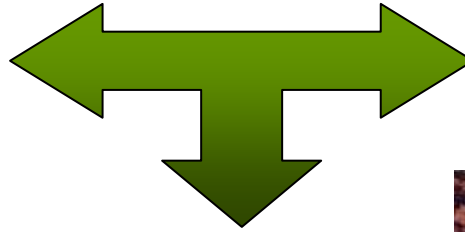

Laminacions en ripples de corrent.

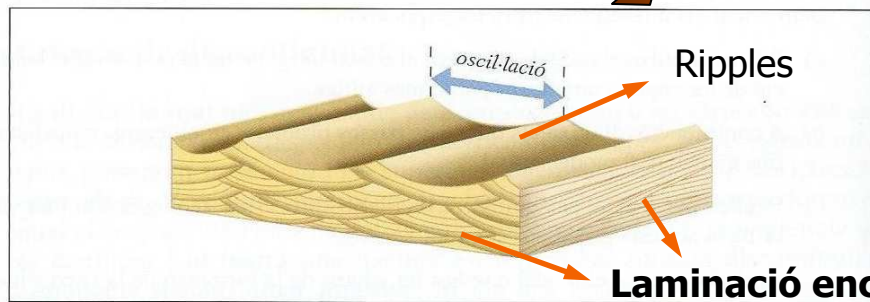
Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

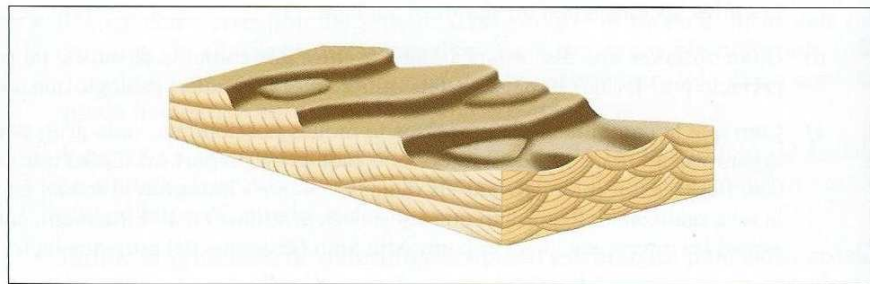

Fòssils

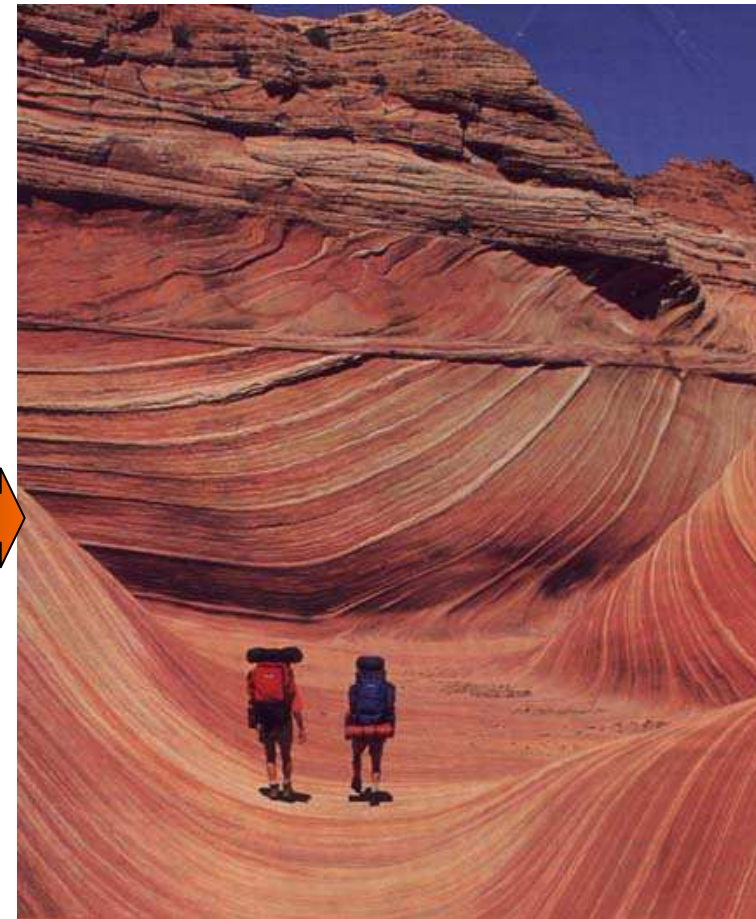
Estructures sedimentàries

Laminacions en ripples d'oscil·lació.

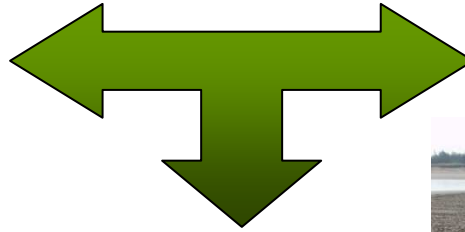

Laminacions en ripples de corrent.

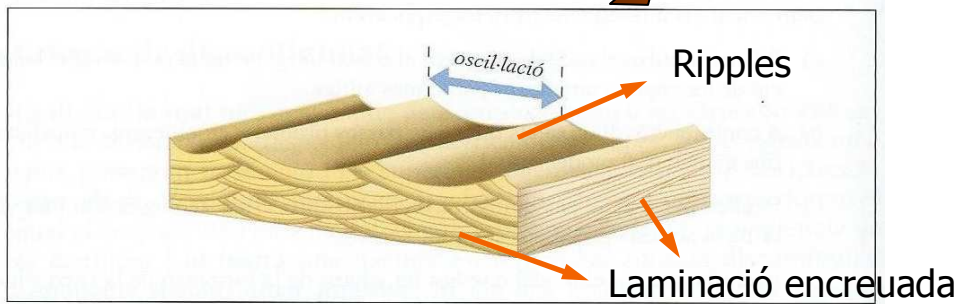
Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

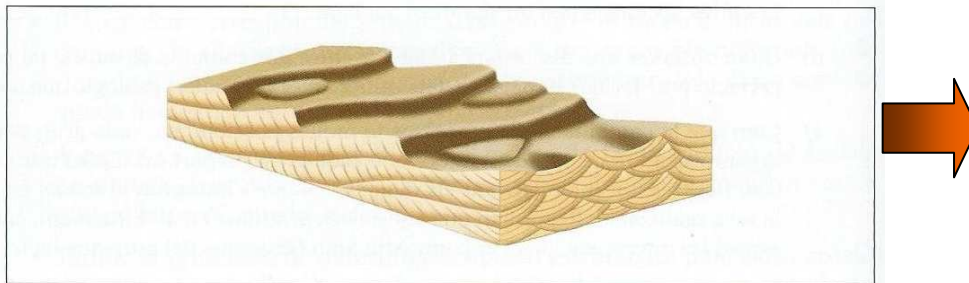

Fòssils

Estructures sedimentàries

Laminacions en ripples d'oscil·lació.

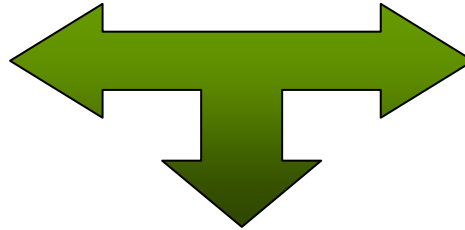

Laminacions en ripples de corrent.

Peculiaritats de les roques sedimentàries

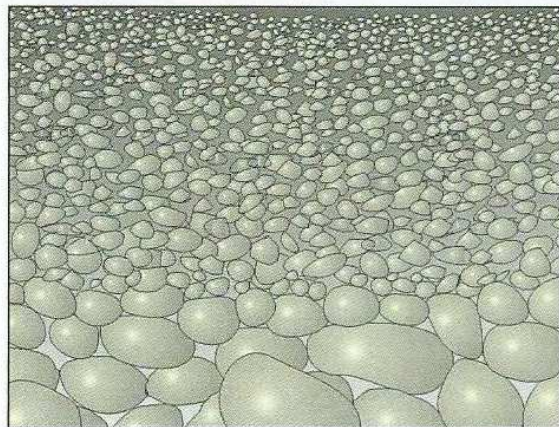
Estrats

Fòssils

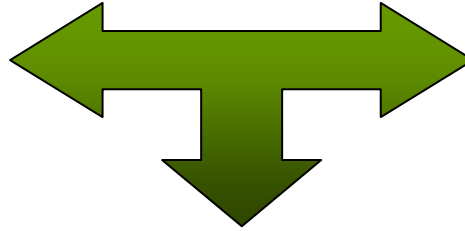
Estructures sedimentàries

Granoselecció (=granoclassificació)

Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

Fòssils

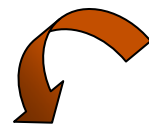
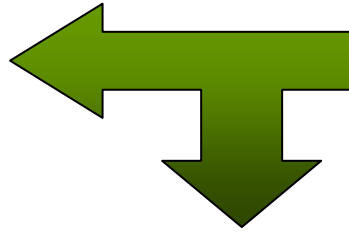
Estructures
sedimentàries

Esquerdes de dessecació

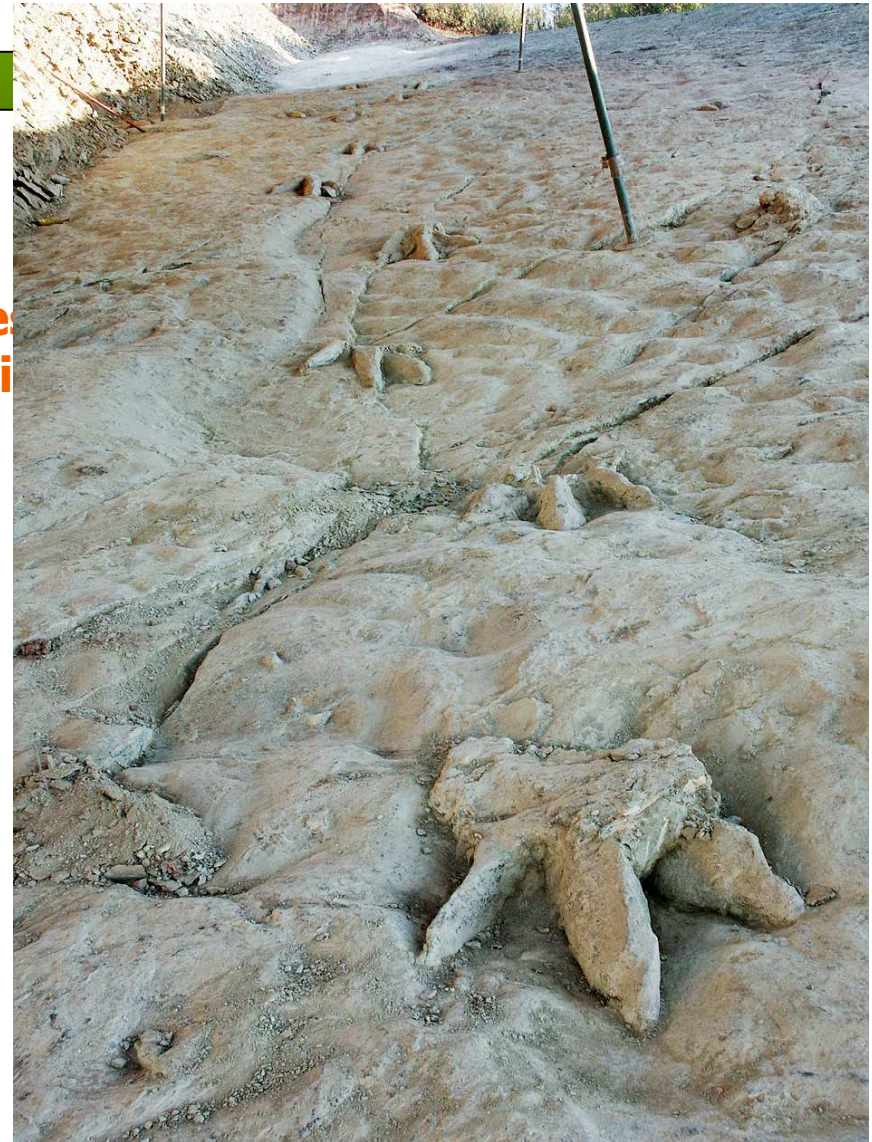
Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

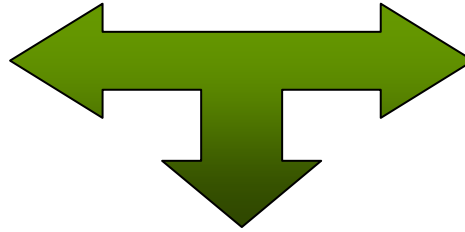
Estructura sedimentària

Petxades d'essers vius (=Icnites)

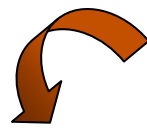

Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

Fòssils

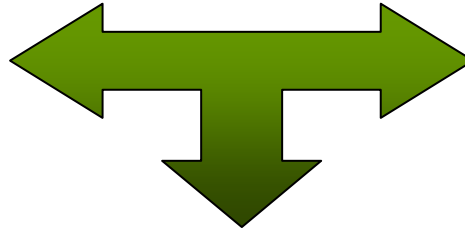
Estructures
sedimentàries

Els burrows

Peculiaritats de les roques sedimentàries

Estrats

Fòssils

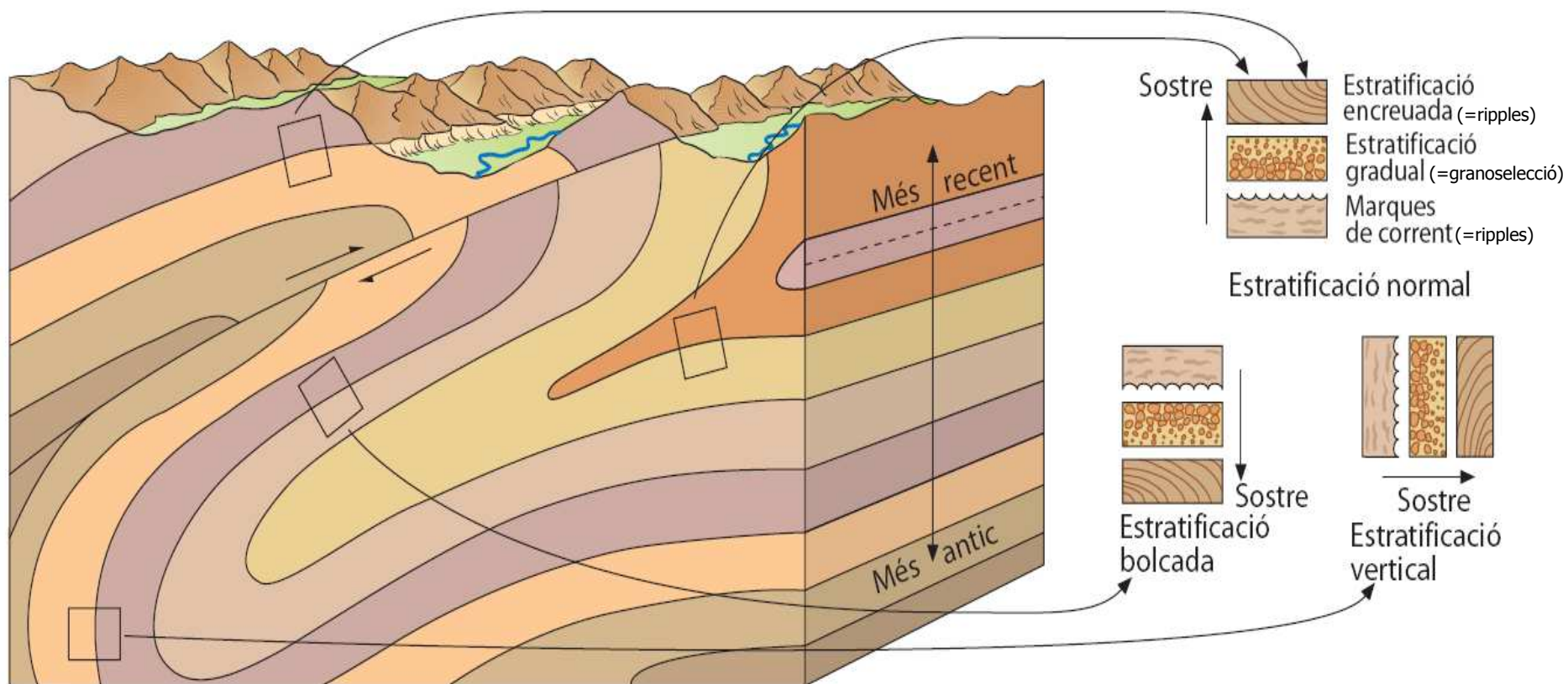
Estructures
sedimentàries

Estructures bioconstruïdes: **estromatolits**

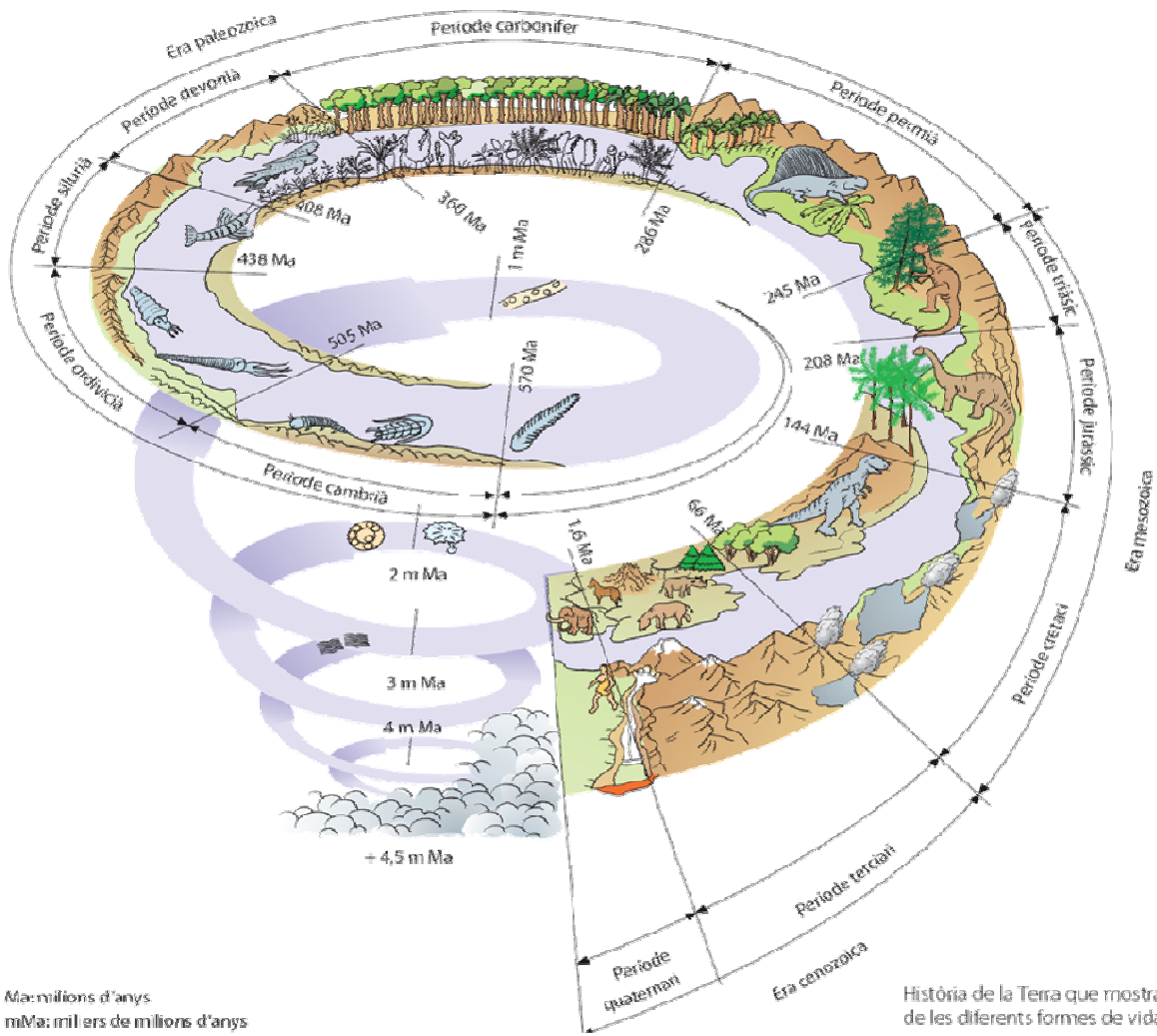

Principi de l'horitzontalitat original: criteris de polaritat

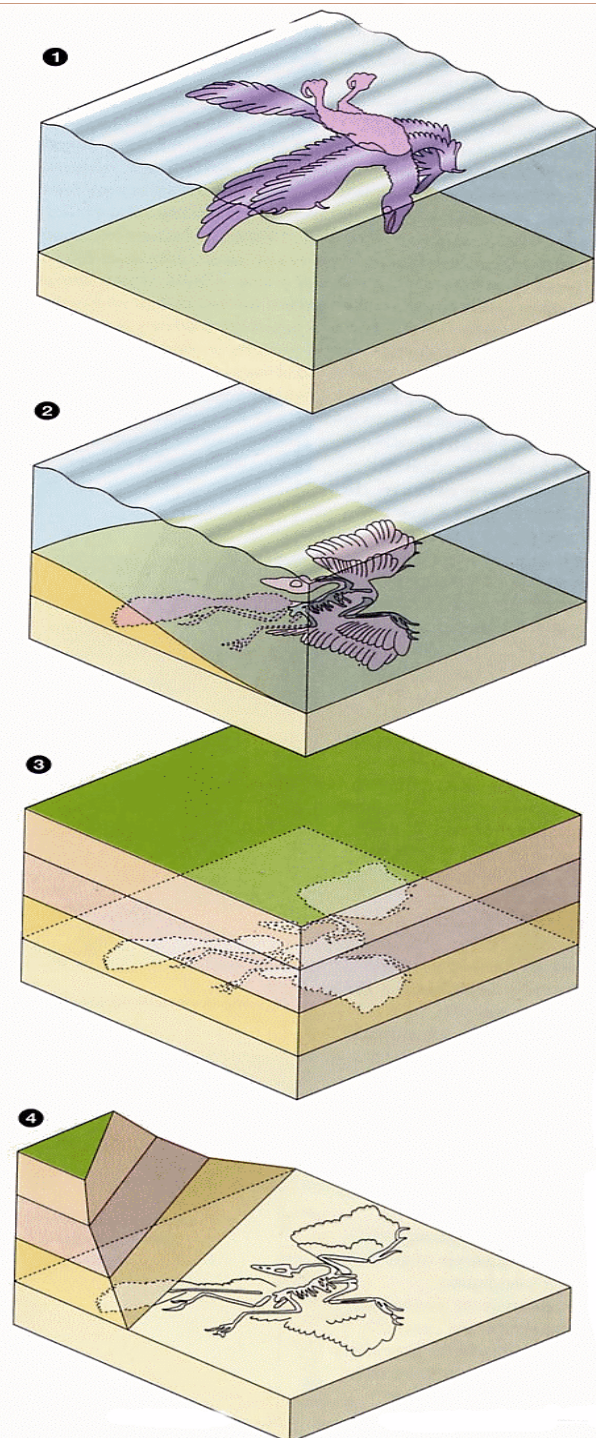
Les estructures sedimentàries es poden utilitzar per establir la polaritat dels estrats quan estan deformats.

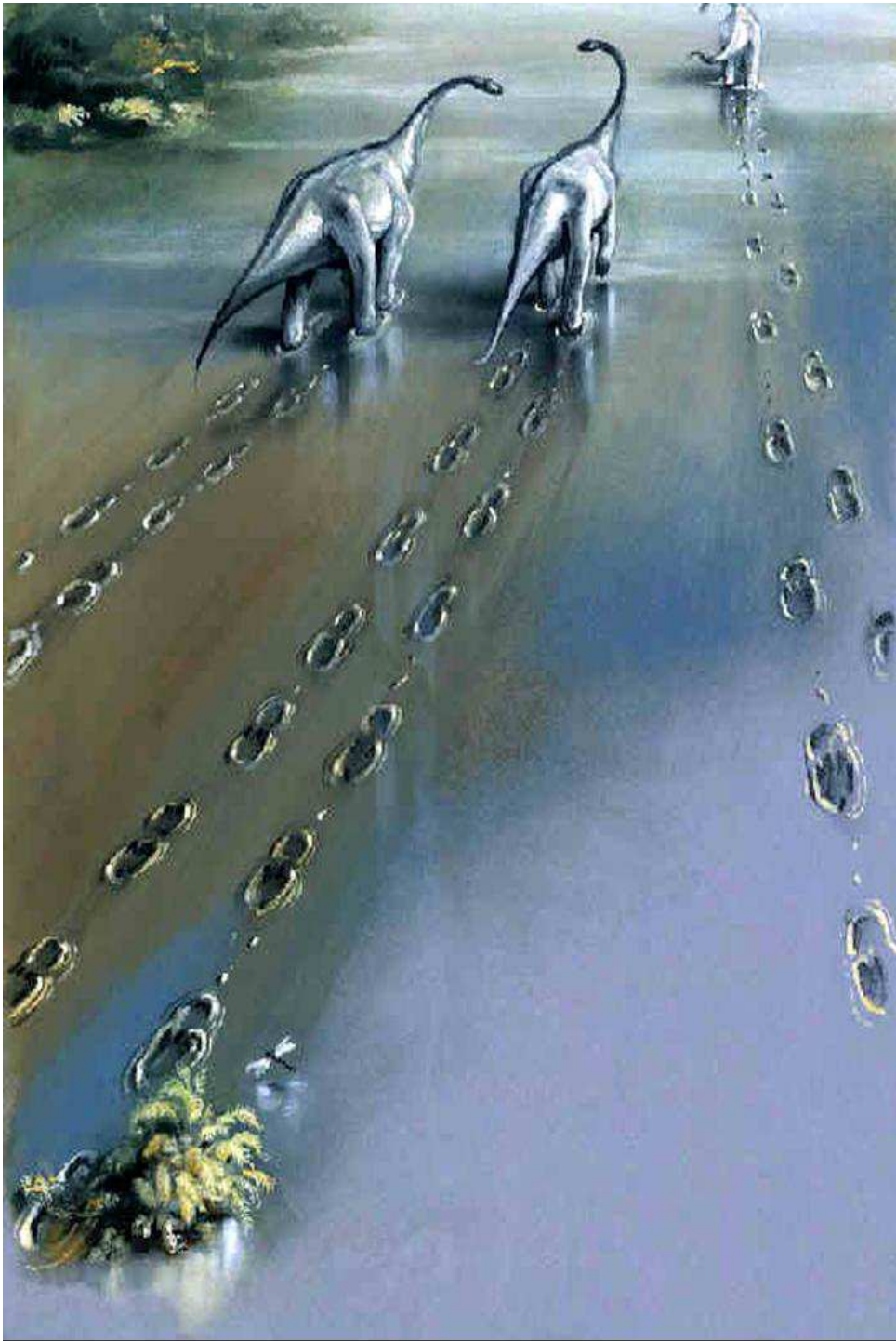
Els fòssils: evidències de vida en el passat

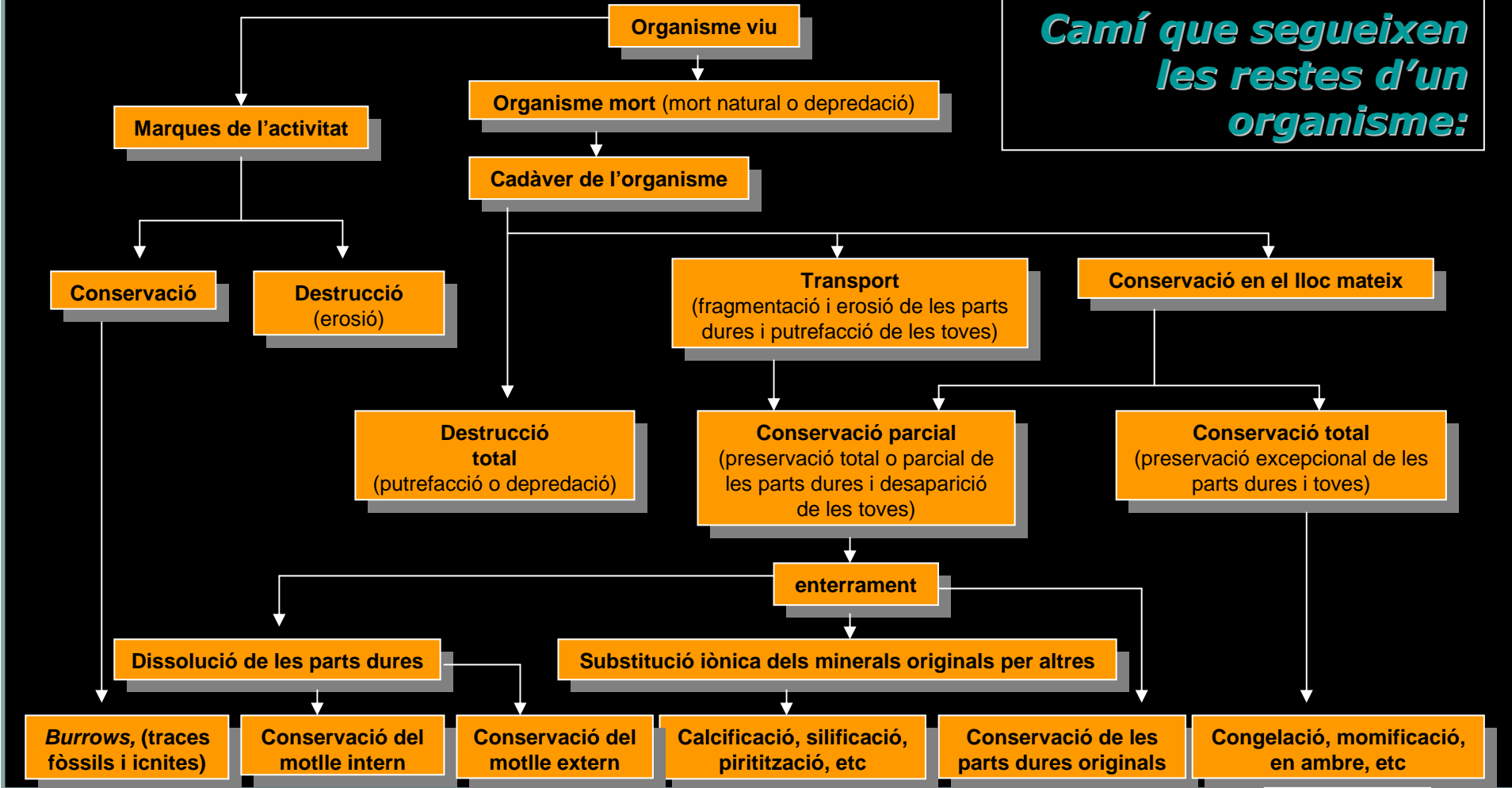
Ma: milers de milions d'anys
mMa: milers de milions d'anys

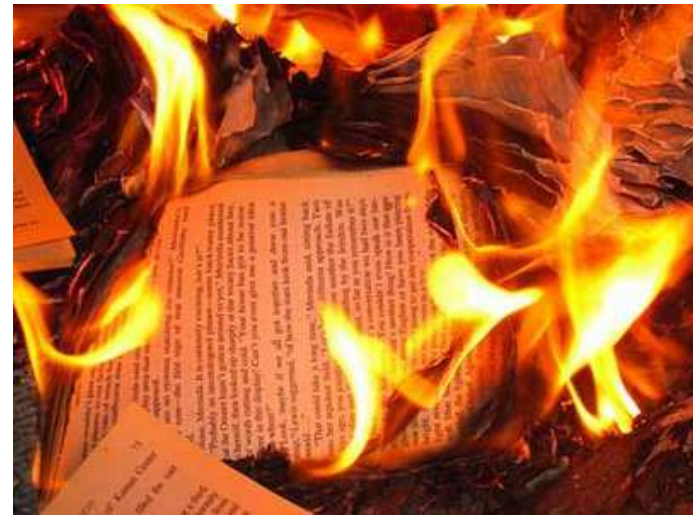
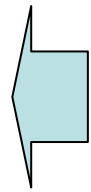
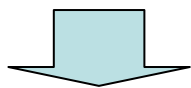
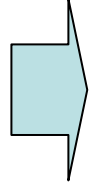
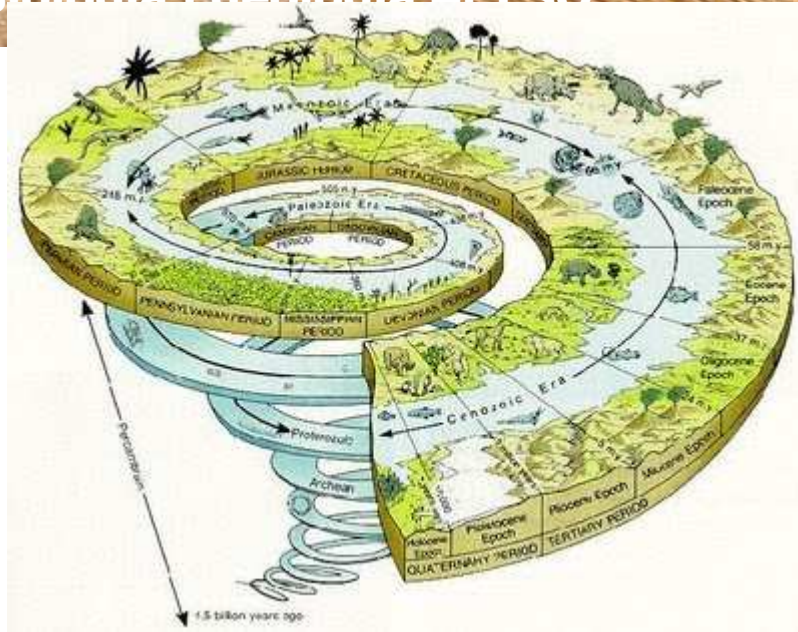
Història de la Terra que mostra l'evolució de les diferents formes de vida.

Camí que segueixen les restes d'un organisme:

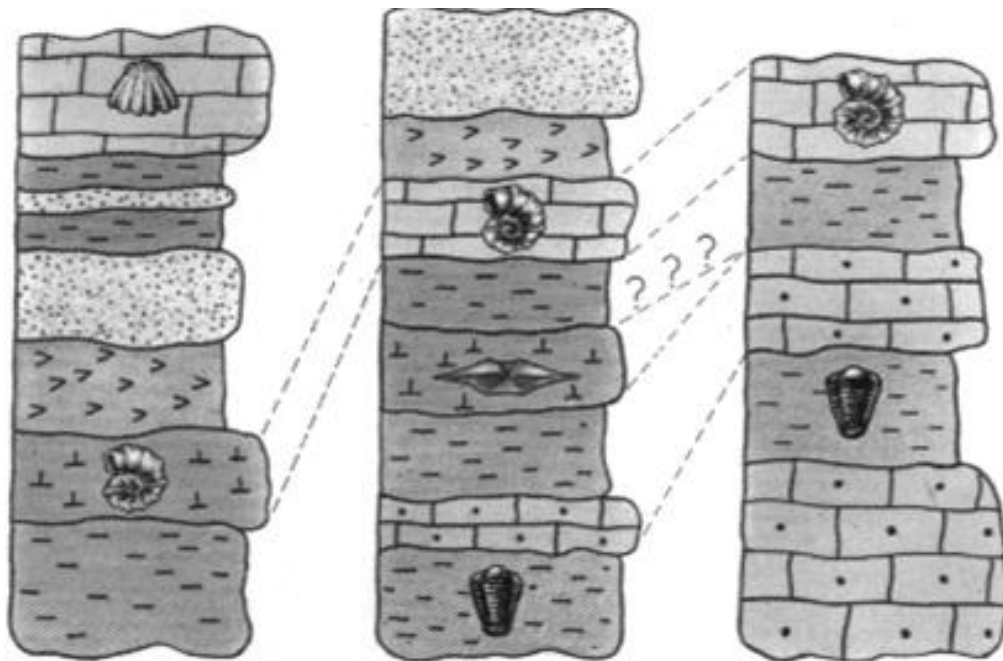

Principi de successió faunística de William Smith

Els estrats sedimentaris en diferents punts amb una mateixa composició de **fòssils** li confereix una mateixa època de sedimentació i per tant permet **relacionar** dos estrats separats a distàncies considerables.

Estrats correlatius (de la mateixa edat)

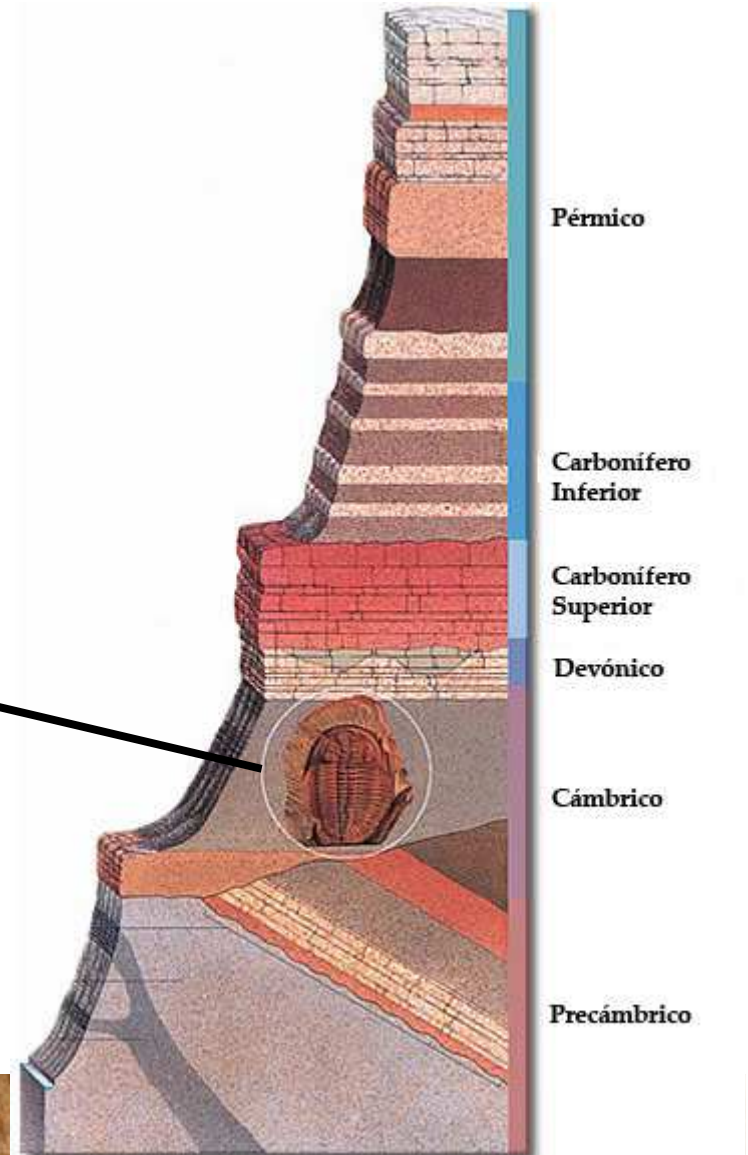

Fòssils característics, **fòssils guia** o índex

Principi de la successió faunística: exemples de fòssils guia (=característics o índex)

Trilobit característic del Paleozoic

Principi de la successió faunística: exemples de fòssils guia (=característics o índex)

Ammonit d'edat juràssica
(*Hildoceras bifrons*)

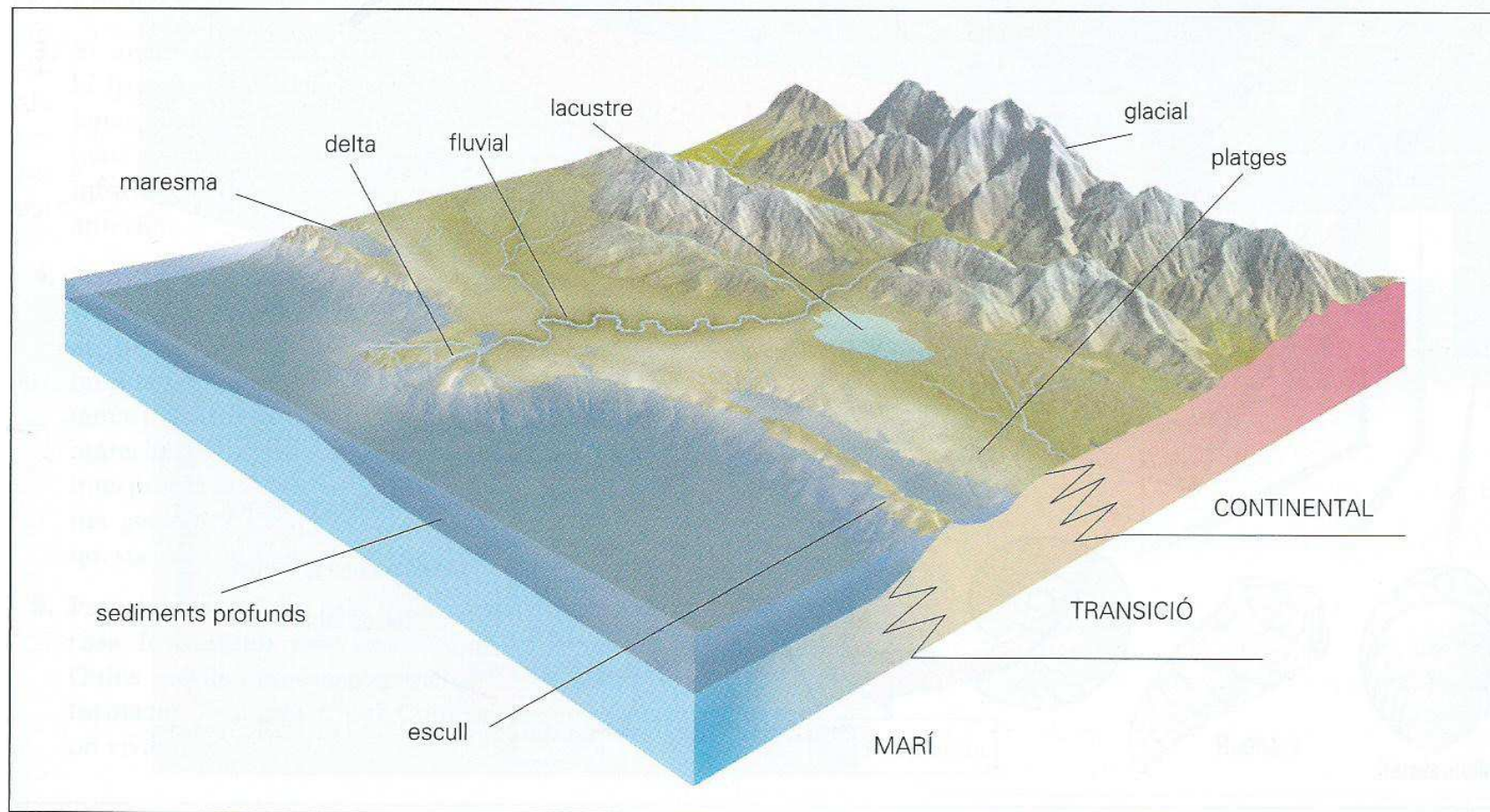

Eriçó d'edat cretàcia
(*Micraster coranquinum*)

Fòssils visu

Els ambients sedimentaris

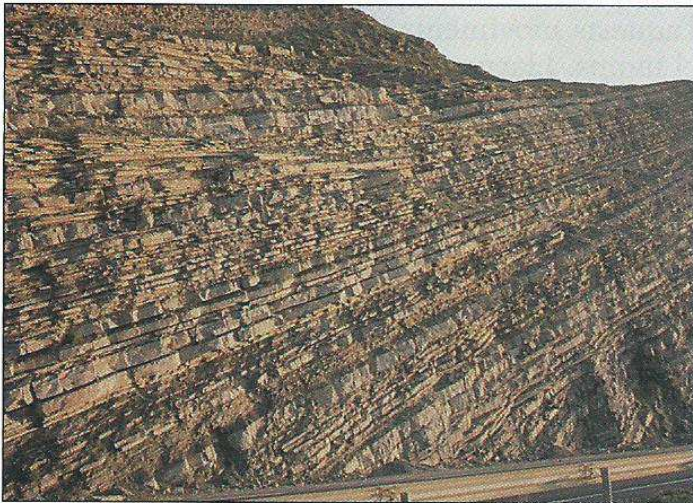

Sediments d'ambient fluvial, a la rodalia del Figueró.

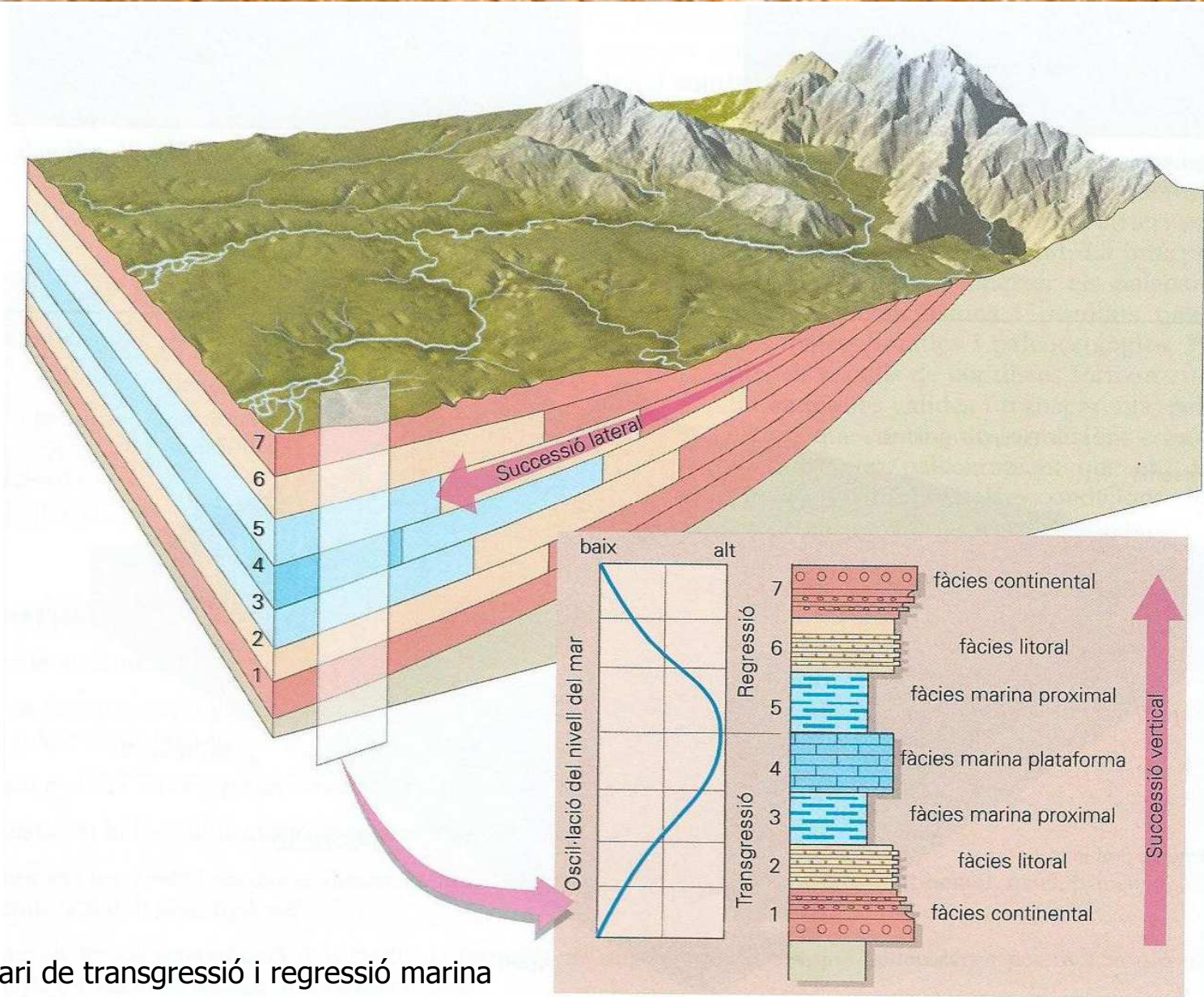
Sediments d'ambient glacial, a la rodalia d'Espot.

Sediments d'ambient marí profund, turbidites, a la carretera de Zumaia a Getaria.

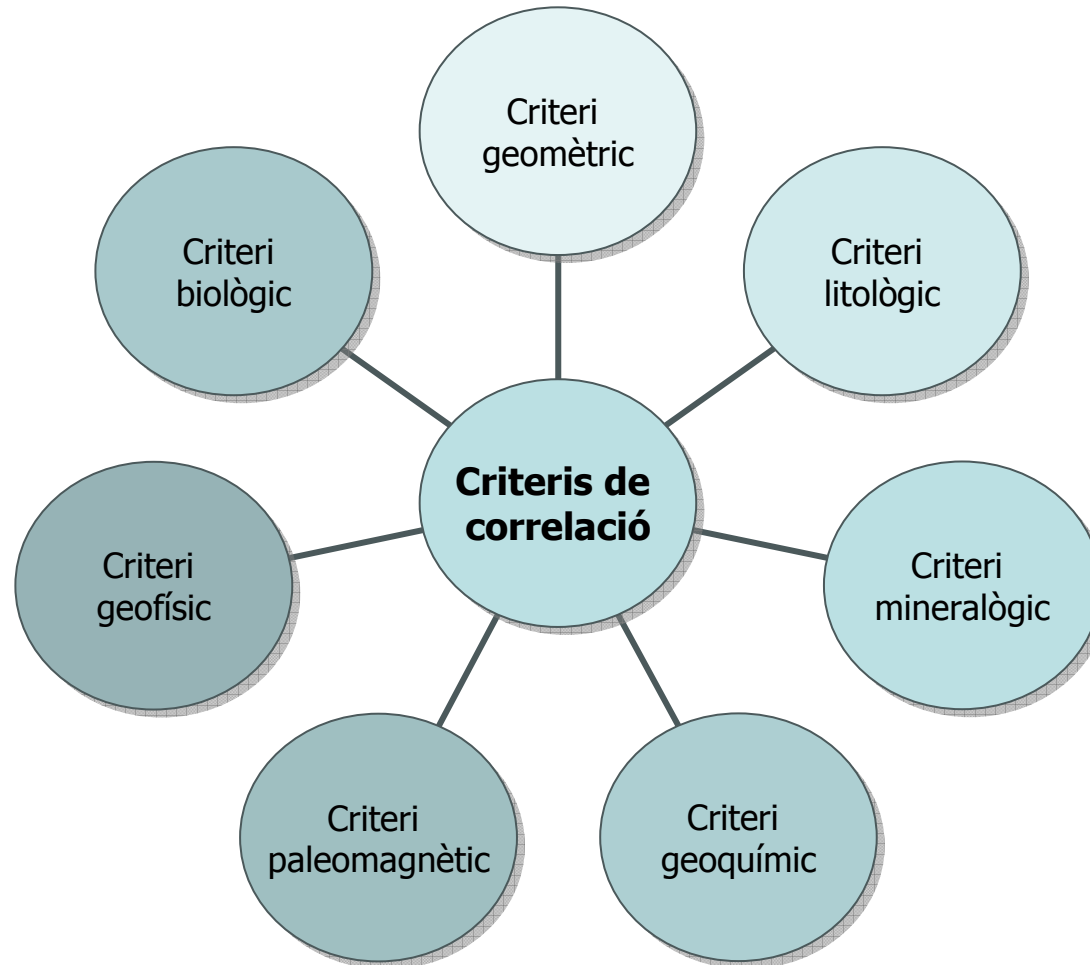
Sediments d'ambients de transició, dunes de cordons litorals, a El Aculadero (Cadis).

Cicle sedimentari de transgressió i regressió marina

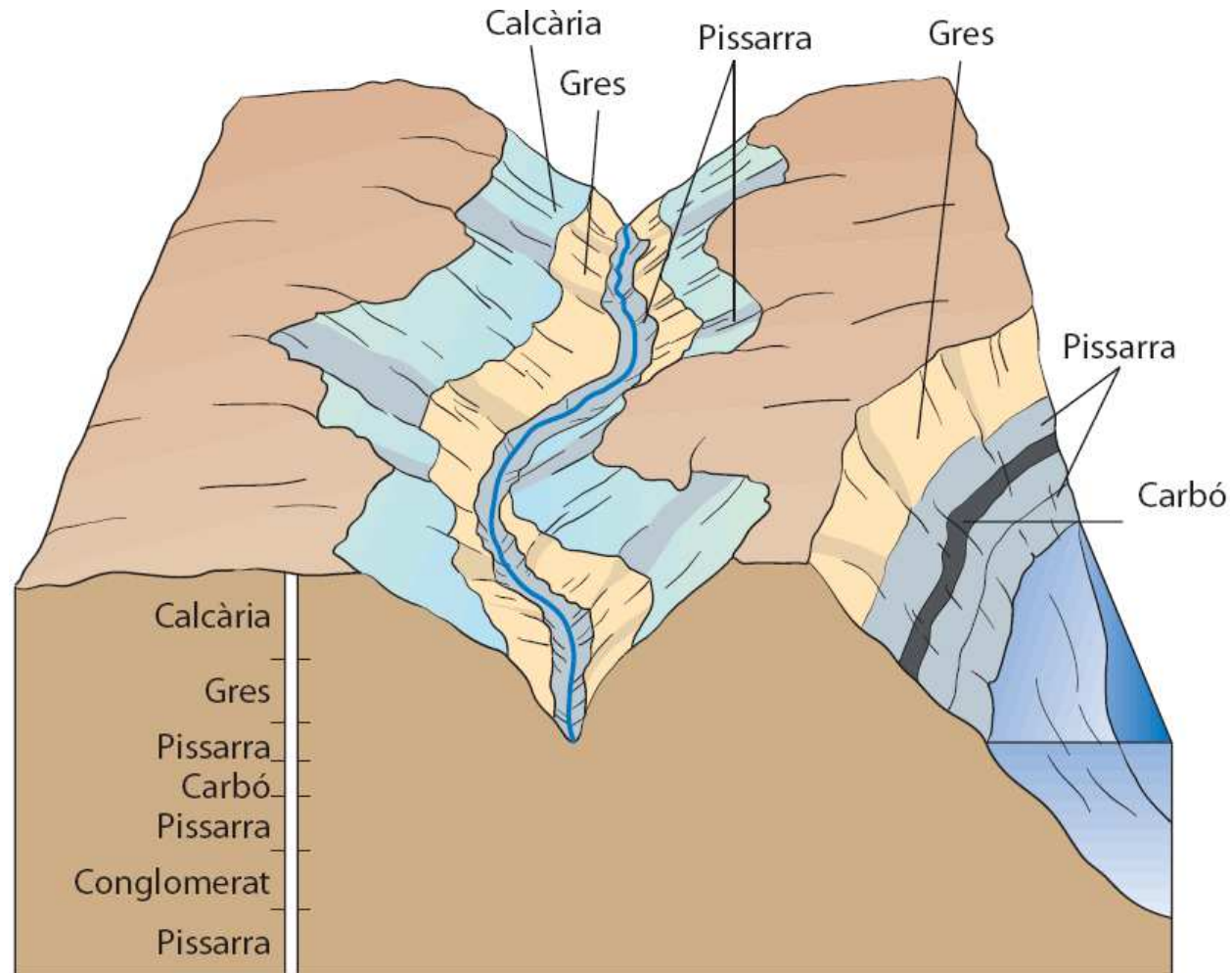

La correlació estratigràfica: criteris de correlació

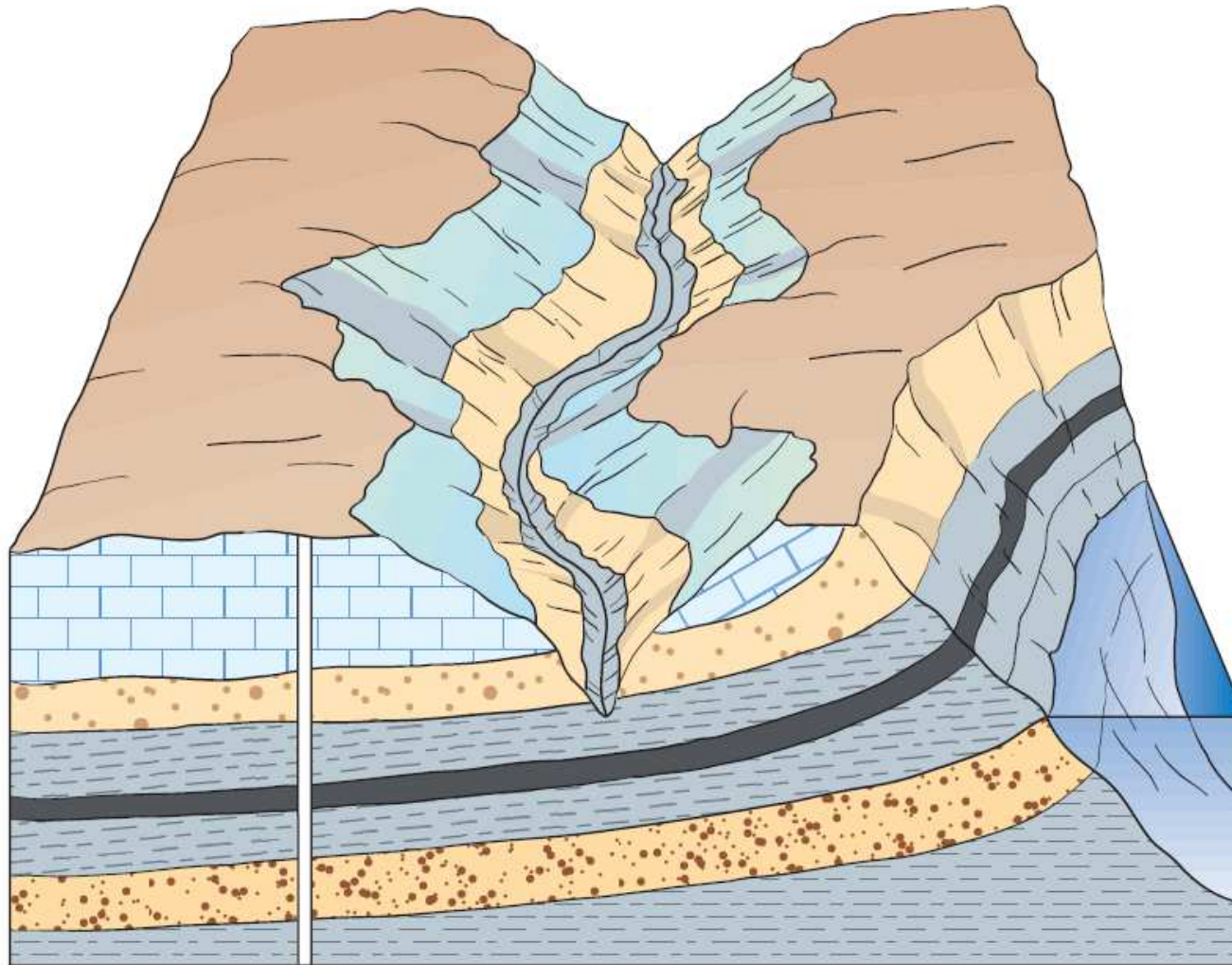

Criteri litològic: afloraments discontinus

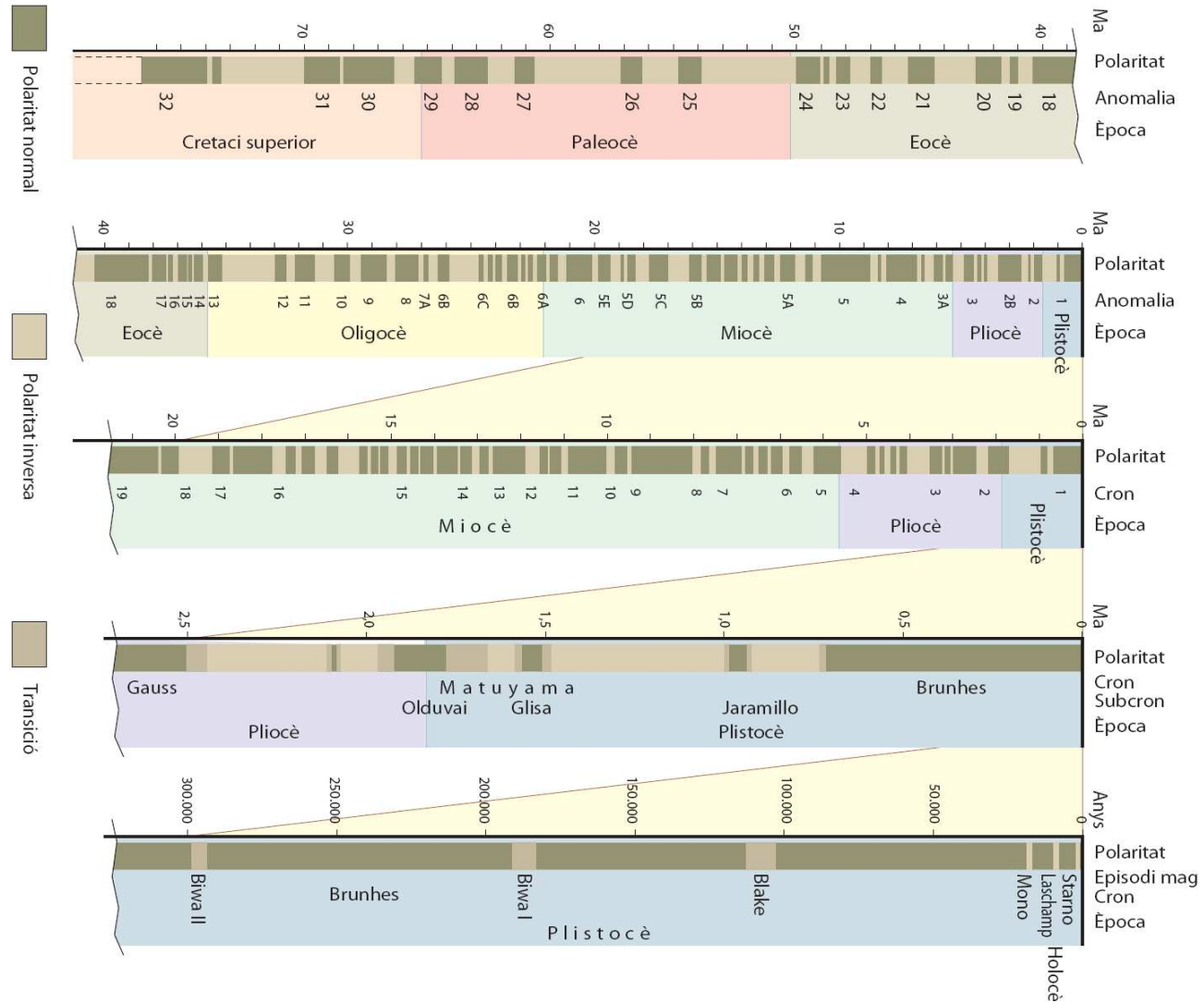

Criteri litològic: model d'estructura després d'integrar les dades

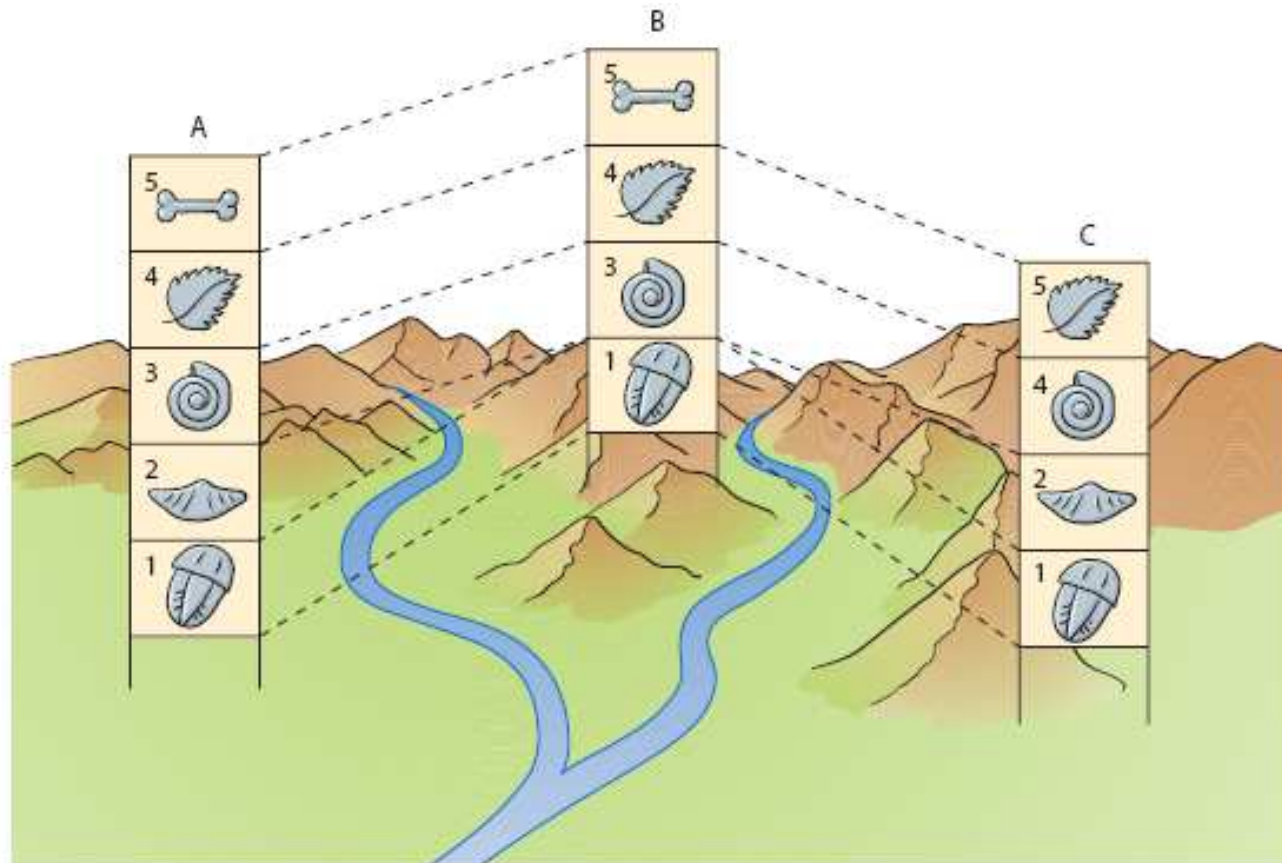

Criteri paleomagnètic: polaritat magnètica dels darrers 75 Ma

Criteri biològic: correlació a partir del contingut de fòssils

Correlació a partir del contingut de fòssils de tres sèries localitzades en zones diferents

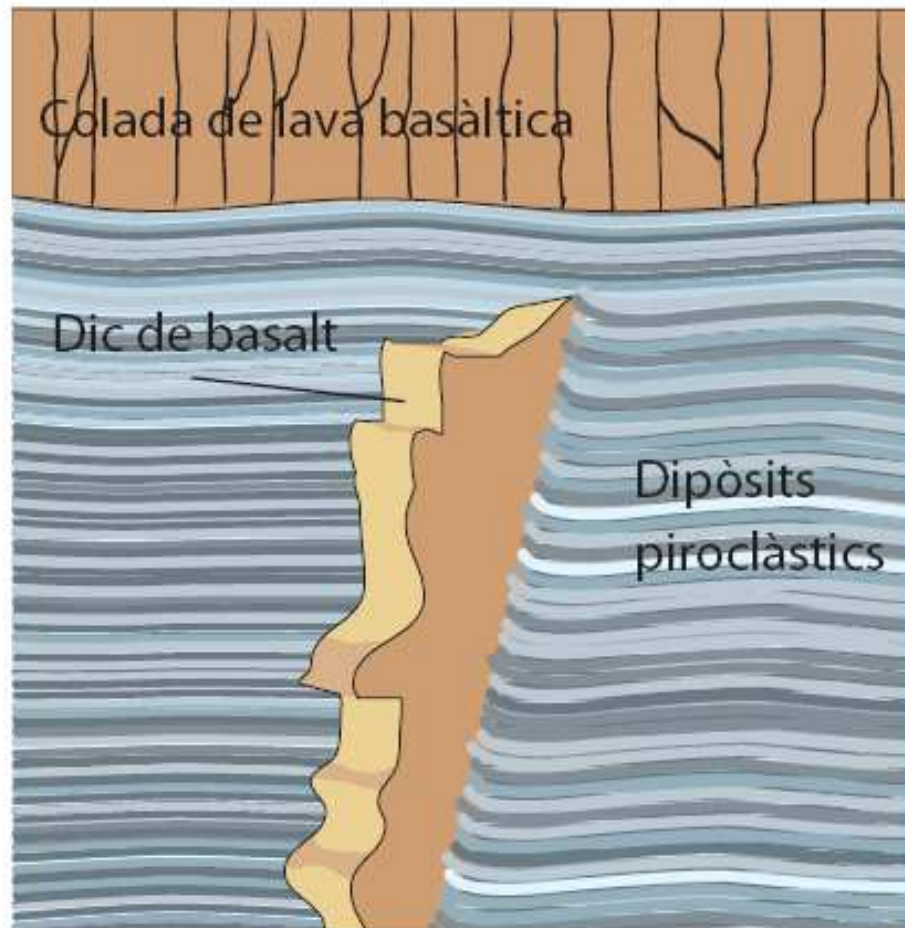
La capa 2 no apareix a la localitat B, fet que es pot explicar com un període d'erosió a B abans que s'hi diposités la capa 3, o bé que la capa 2 no es va dipositar a B.

També s'observa que la capa 5 no apareix a C. Es pot interpretar com una manca de deposició o l'erosió d'aquesta capa.

Fòssils guia

Principi de relacions encreuades I

Un dic basàltic introdueix part dels dipòsits piroclàstics localitzats sota la colada basàltica. La intrusió del dic és posterior a la deposició dels materials que està travessant i anterior a la deposició de les últimes capes de materials.

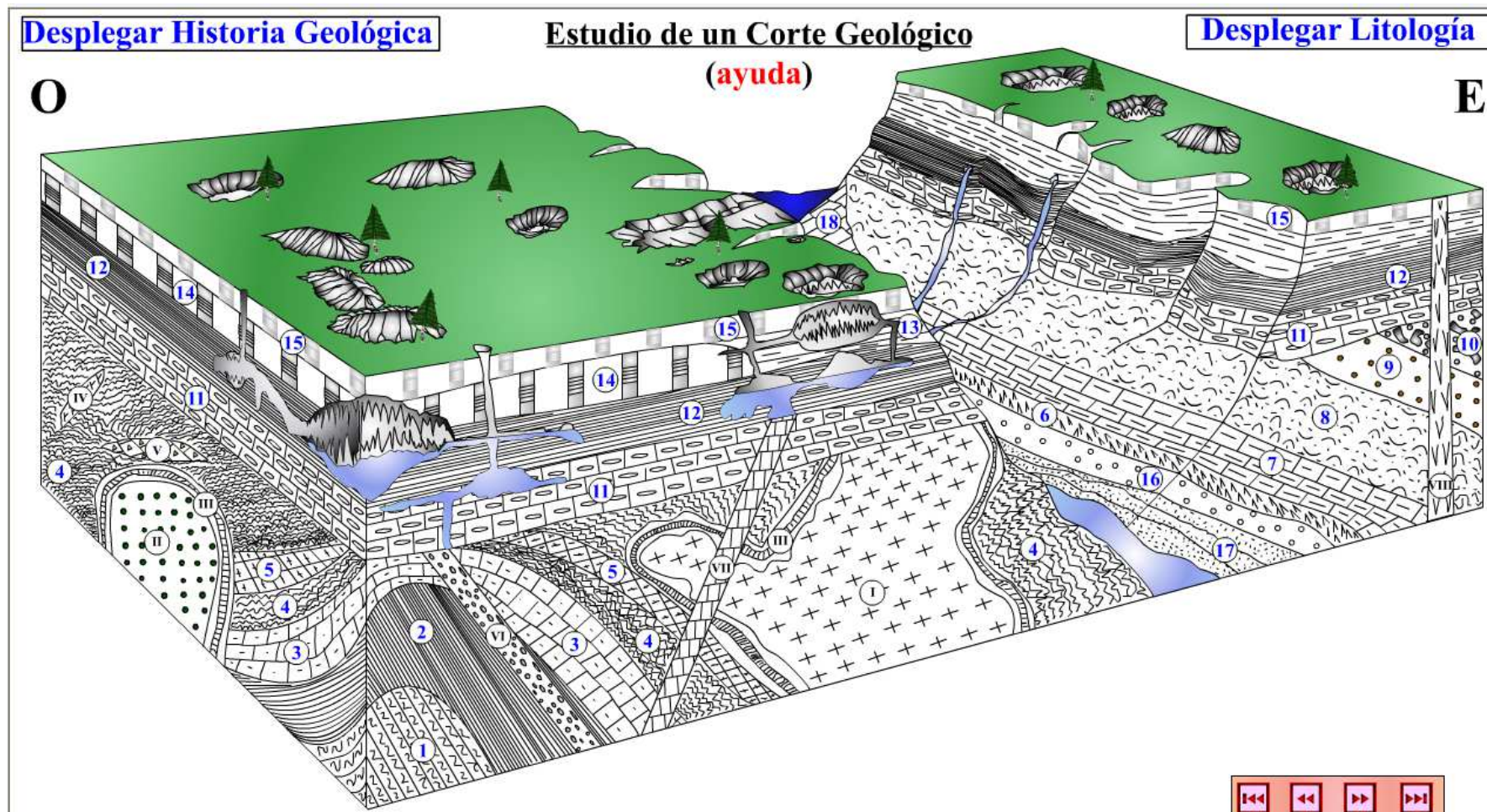
Principi de relacions encreuades II

Falles que tallen capes de sediments; la seva formació és posterior a la deposició d'aquests sediments.

Història geològica

<http://cienciasnaturales.es/CORTEGEOLOGICO.swf>

Escala del temps geològic – Unitats geocronològiques

Eó	Era	Durada (Ma)	Edat (Ma)	
Fanerozoic	Cenozoic	66	66	
	Mesozoic	179	245	
	Paleozoic	325	570	
Precambrià	Protozoic	Superior	330	900
		Mitjà	700	1.600
		Inferior	900	2.500
	Arqueà	Superior	500	3.000
		Mitjà	400	3.400
		Inferior		4.600

Era	Període	Època	Durada (Ma)	Edat (Ma)
Cenozoic	Quaternari			
Mesozoic		Cretaci	78	66,4
		Juràssic	64	144
		Triàsic	37	208
		Permianà	41	245
		Carbonífer	74	286
Paleozoic		Devonià	48	360
		Silurià	30	408
		Ordovicià	67	438
		Cambrià	65	505
		Precambrià		570

Era	Període	Època	Durada (Ma)	Edat (Ma)
	Quaternari	Plistocè	1,6	1,6
		Pliocè	3,7	5,3
		Miocè	18,4	23,7
		Oligocè	18,4	36,6
		Eocè	21,2	57,8
		Paleocè	8,6	66,4

Escala relativa i absoluta del temps geològic.

Història de la Terra

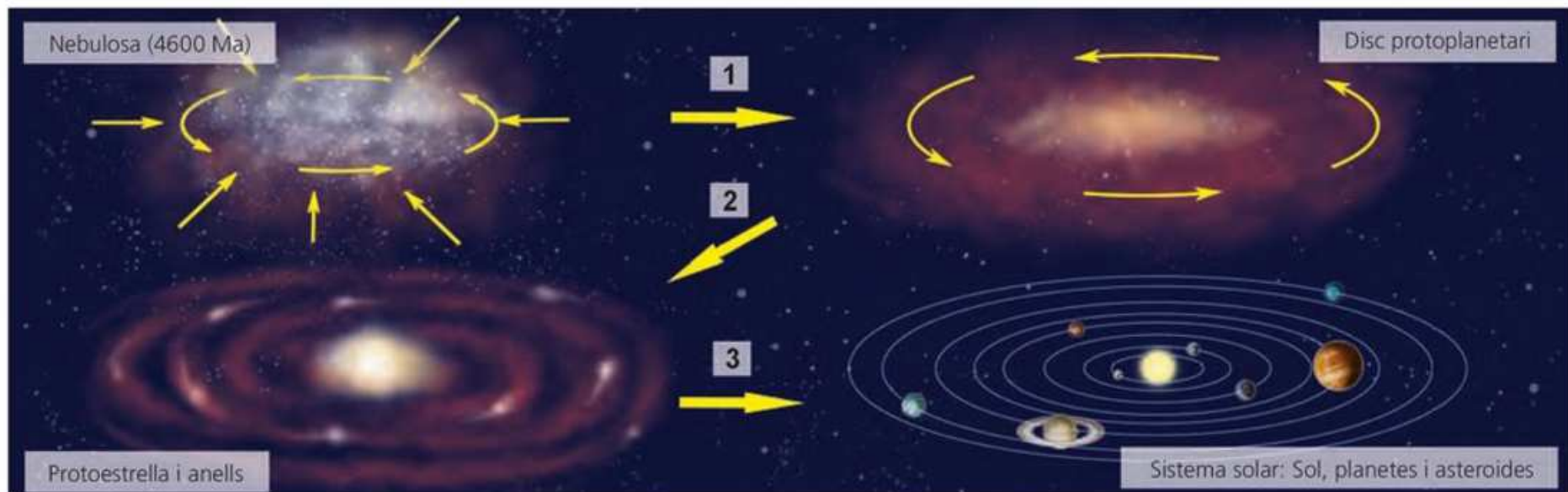

Documental La formacion de la Tierra National Geographic en 169 HD

<https://www.youtube.com/watch?v=h59WRlxJHrU>

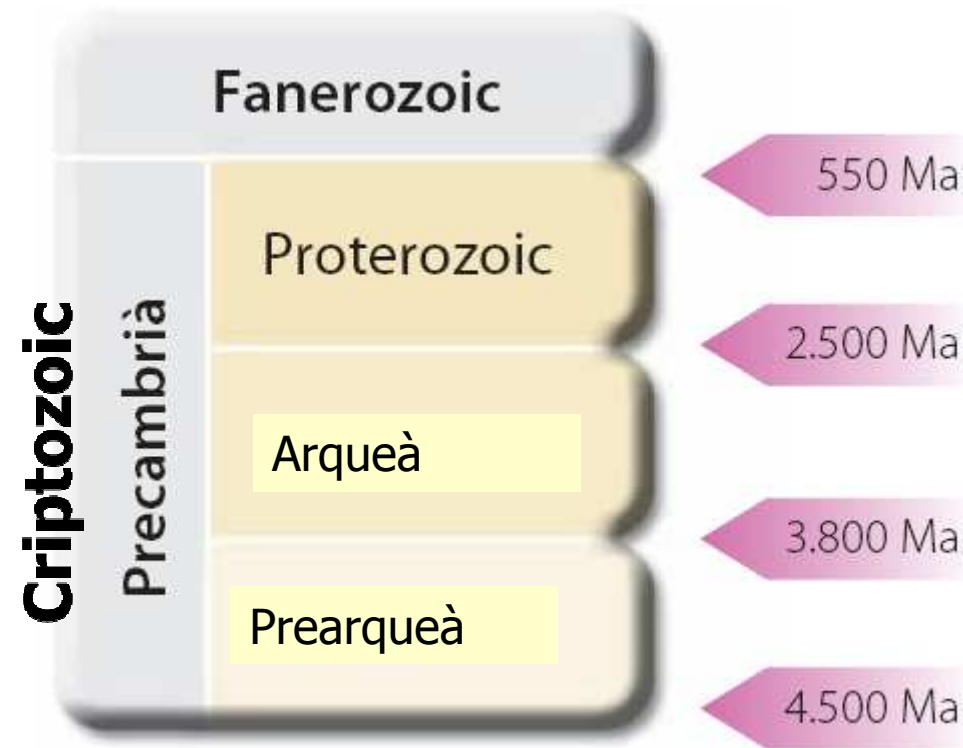
Formació del sistema solar

PROCÉS DE FORMACIÓ DEL SISTEMA SOLAR

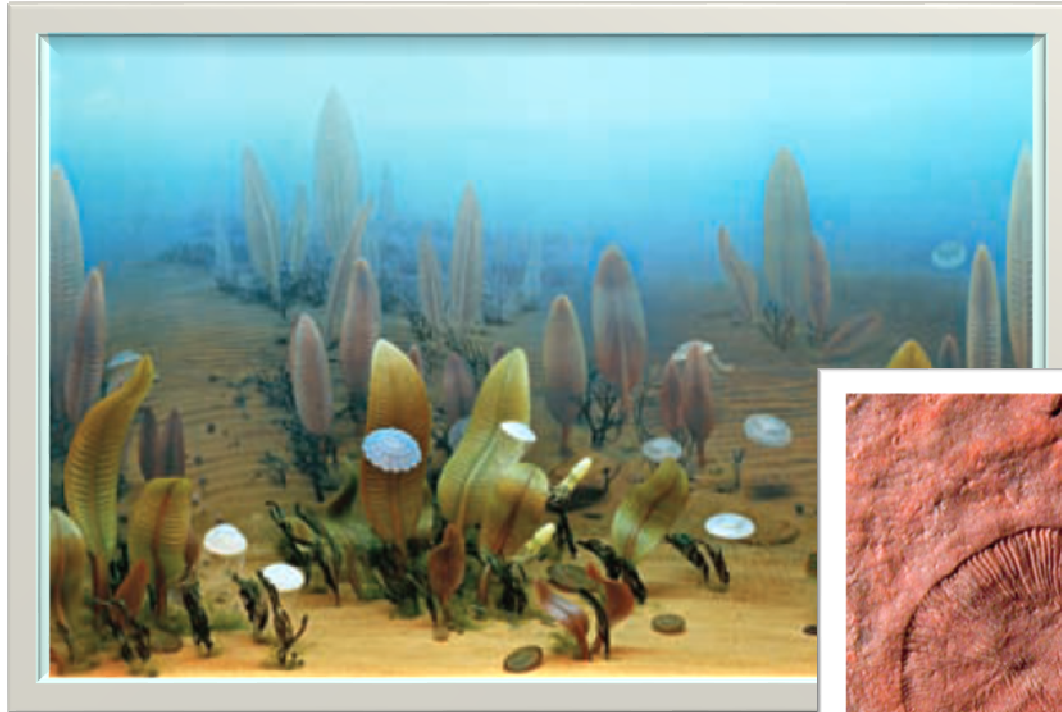

Els quatre grans eons

La fauna d'Ediacara

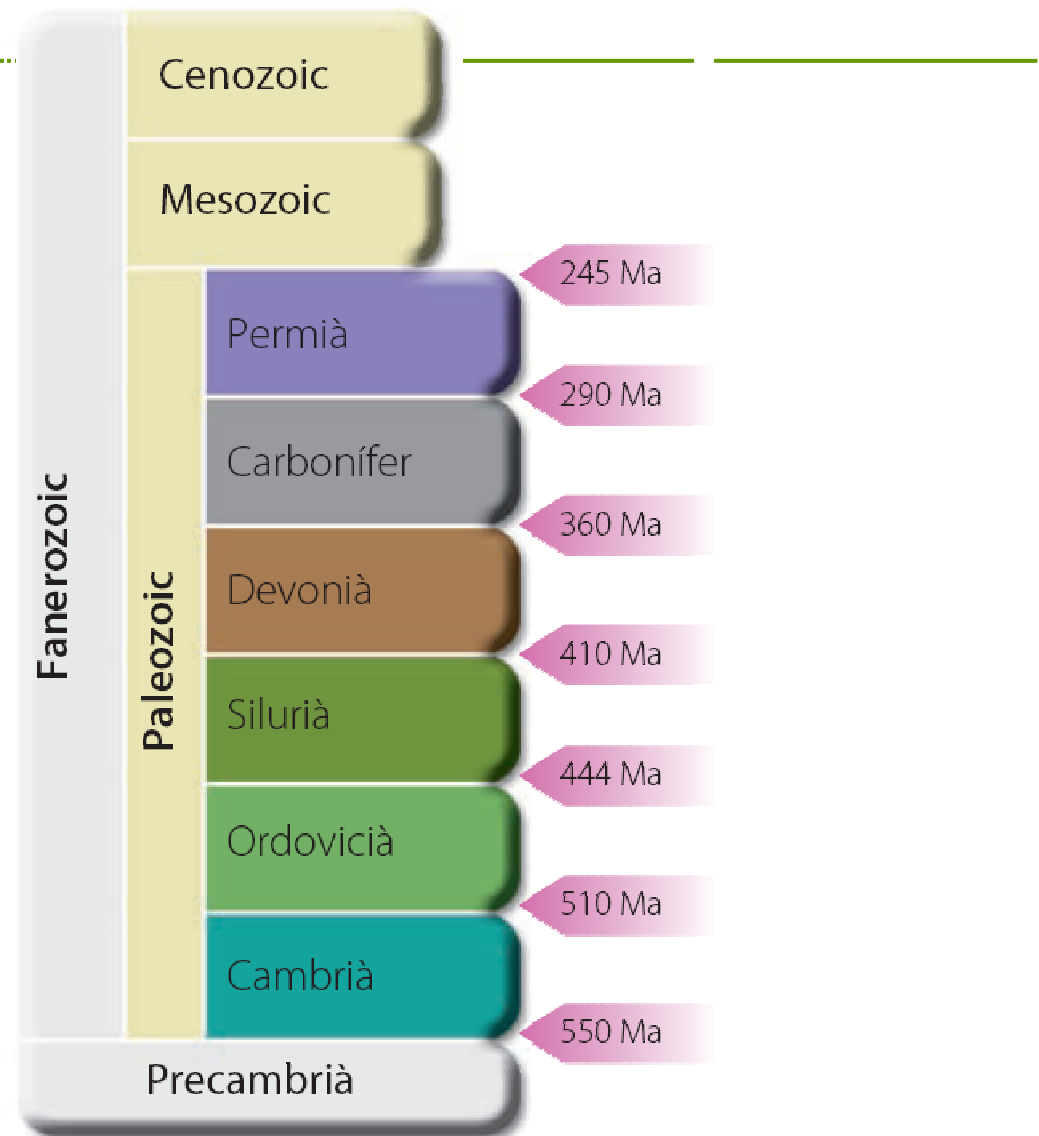
Fauna d'Ediacara: reconstrucció

Fòssil de *Dickinsonia*

El paleozoic

Fòssils del paleozoic

Braquiòpode:
Acruspirifer pellicoi,
fòssil del devonià.

Graptòlits

Belemnid: Ortoceràtids

Trilobit

La vida al paleozoic: fòssils

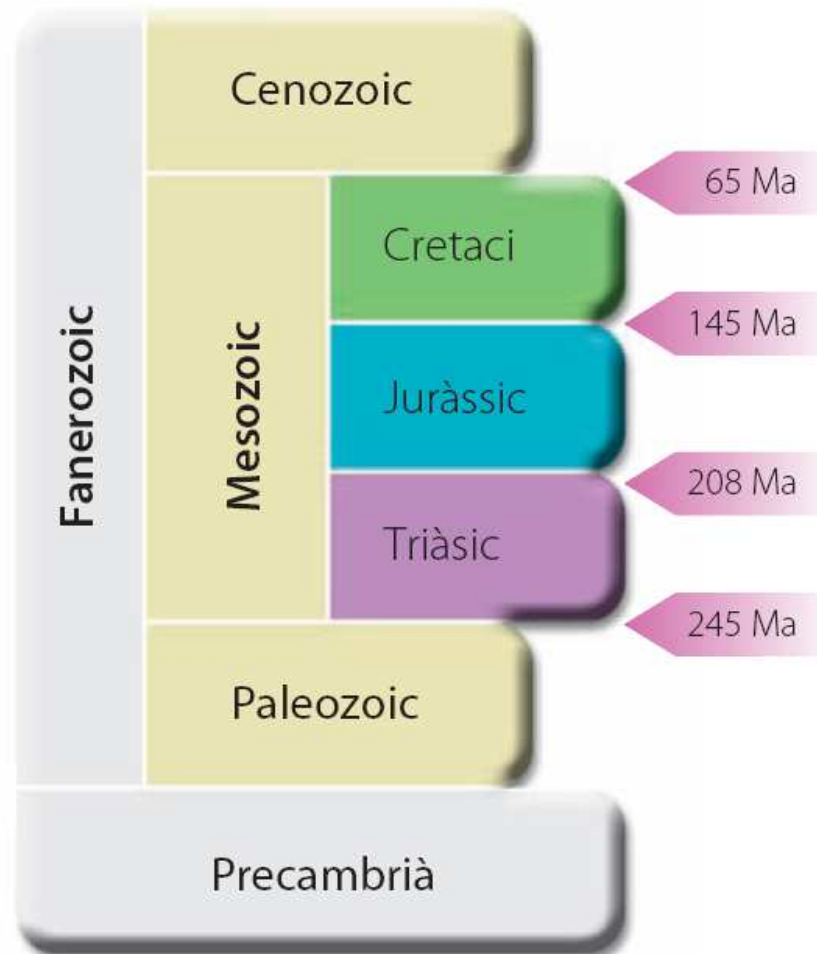
Ulodendron, planta del carbonífer.

Mesosaurus, rèptil primitiu del permia.

El mesozoic

La vida al mesozoic: fòssils

Ammonit.

Belemnits.

Zalambdalestes, mamífer euteri del cretaci.

Els dinosaures i altres rèptils del mesozoic

Parasurolophus walkeri

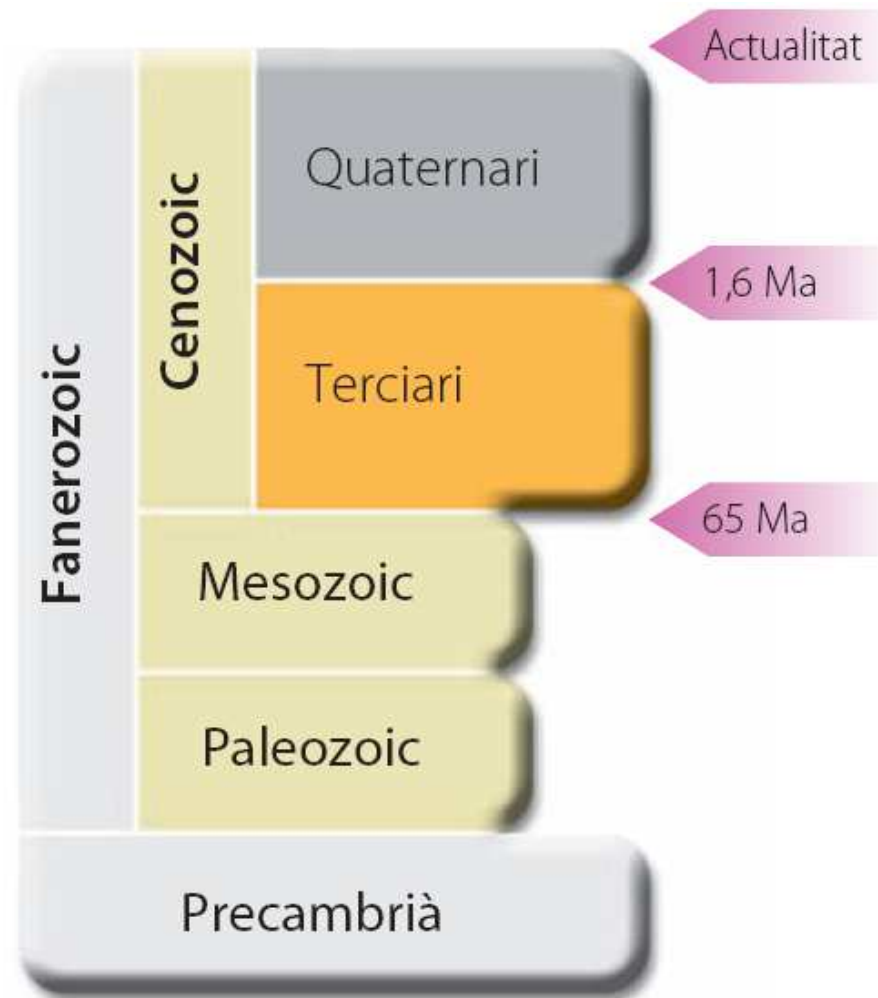
Tyranosaurus rex

Pterosaure

El cenozoic

La vida al cenozoic

Echnatenys, tortuga de l'eocè.

Quercus pseudocasta, arbre del cretaci.

Priscacare sarrate, peix de l'eocè.

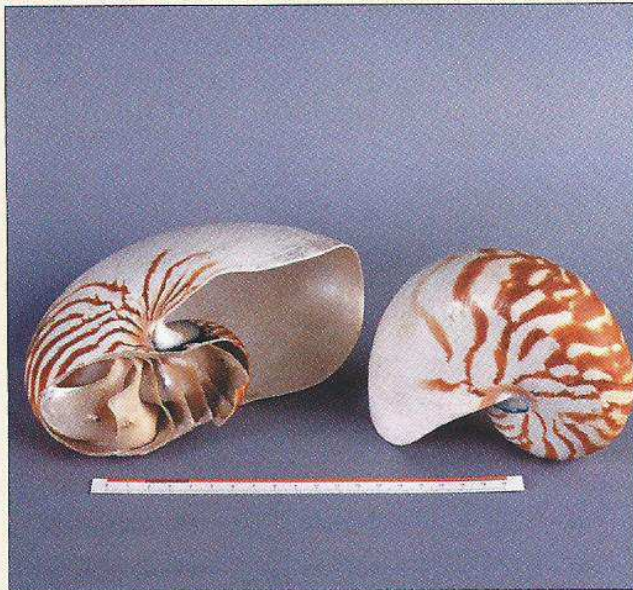
Document

Els fòssils vivents

Són organismes actuals que constitueixen relíquies de grups biològics que es consideren extingits. L'estudi dels fòssils vivents proporciona informació molt valuosa sobre l'estructura anatòmica i les relacions genètiques entre els components dels grups als quals pertanyen.

Els fòssils vivents són testimonis vius de faunes i flors del passat. Entre els més coneguts cal esmentar els següents:

Nautilus pompilius, o nàutil, representant actual del grup dels ammonits, que van ser molt abundants durant el Mesozoic.

Xiphosura polyphemus, o límul, representant d'un grup d'artròpodes, semblants als trilobits paleozoics. Pràcticament no ha evolucionat des del període triàsic.

Latimeria chalumnae, conegut com a *celacant* o *latimèria*, peix osteïcti crossopterigi que només es coneixia com a fòssil fins que l'any 1938 se'n va pescar un de viu a les costes del sud d'Àfrica.

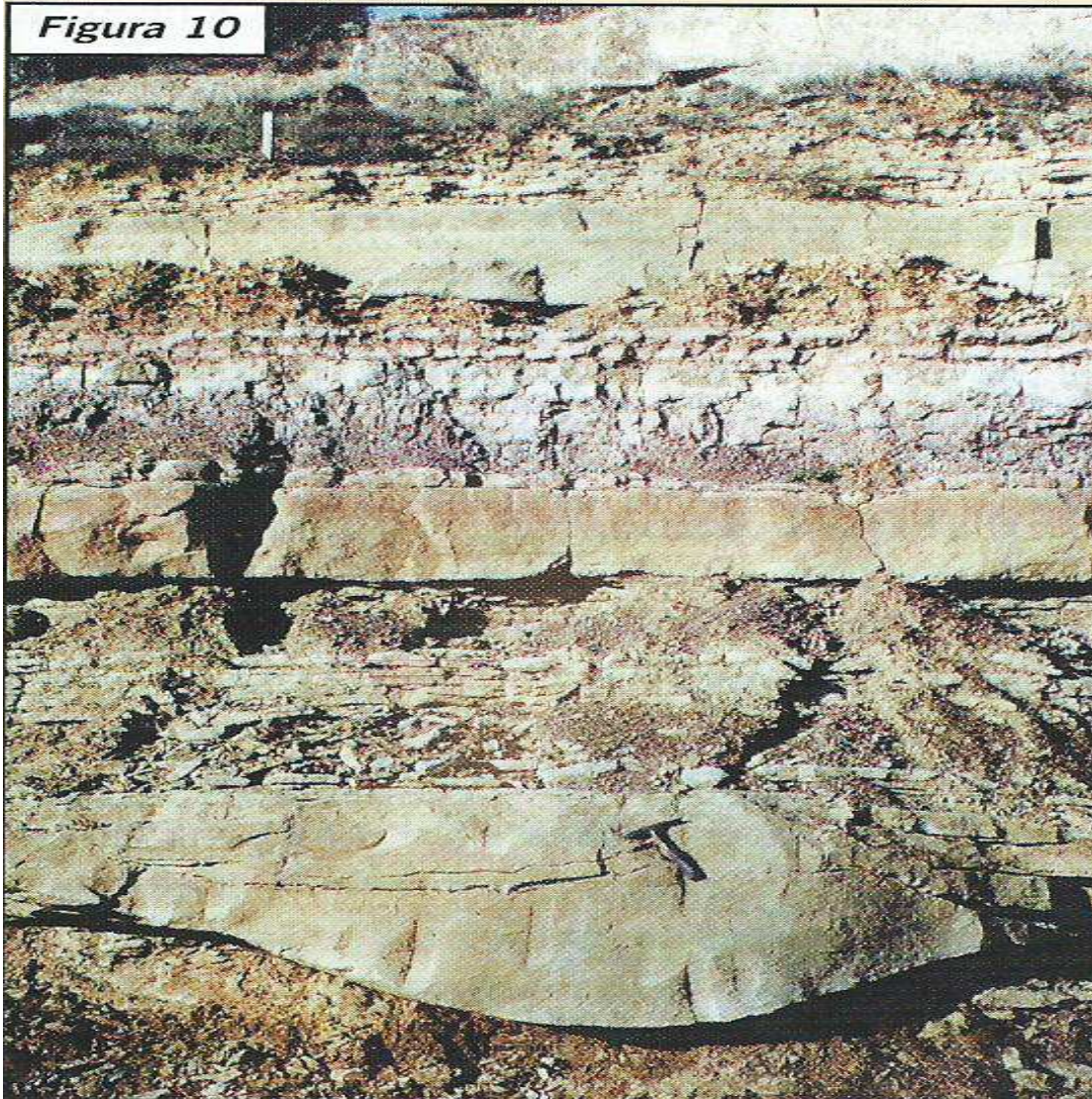
Ginkgo biloba, o arbre de cabell de Venus, planta gimnosperma, única representant actual d'un grup que va ser molt abundant durant el Mesozoic.

1. Busca més informació sobre fòssils vivents i fes una llista de 5 a 10 exemples més, indicant el lloc on viuen actualment.
2. Quina informació ens donen respecte al procés d'evolució de les espècies?

ESTRATS, ESTRATS I MÉS ESTRATS...

Figura 10

Les Ventoses és un petit poble de la comarca de la Noguera situat a la vall del Sió. Si algun dia passes per la carretera que va d'Agramunt a Balaguer, podràs observar els estrats d'aquesta fotografia.

Agafa un full de paper vegetal i col·loca'l damunt la fotografia. Amb un llapis marca les superfícies d'estratificació que vegis fàcilment.

1 Quantes superfícies d'estratificació has marcat? Corresponen al sostre o a la base dels estrats? Raona la resposta.

Et deus haver adonat que existeixen dos tipus de roques: una de compacta i coherent (gres) i una de poc coherent (lutites).

2 Quants estrats de gresos es diferencien perfectament a primer cop d'ull? Numera'ls en el paper vegetal de baix a dalt.

Si observes amb atenció la fotografia, veuràs com hi ha un martell de geòleg recolzat en un dels estrats. Aquest martell fa d'escala gràfica i serveix per calcular la potència de l'aflorament en general i dels estrats en particular. Malgrat que és un fet comú fer servir el

bolígraf, el quadern, el martell de geòleg o fins i tot objectes petits, com ara monedes o la tapa de l'objectiu de la càmera fotogràfica, com a escala, es recomana utilitzar una cinta mètrica o una escala gràfica oficial, perquè tothom pugui saber les mides reals del que s'està fotografiant. Aquest sistema que sembla evident és molt útil, perquè, en geologia, les mateixes formes i estructures es poden produir a escales completament diferents. En qualsevol cas, com que segurament no deus conèixer la mida d'un martell de geòleg, et direm que el martell de la fotografia mesura 33 cm.

3 Quina potència té l'estrat que has numerat amb el número 2? Quina geometria bidimensional presenta? Només amb l'ajuda d'aquesta fotografia, pots

saber quina és la seva geometria tridimensional? Raona com ho has sabut o, en cas contrari, per què no ho saps.

4 Quina potència té l'estrat que has numerat amb el número 1? On l'has mesurada? Raona quins problemes presenta la mesura de la potència d'aquest estrat. Quina geometria bidimensional presenta?

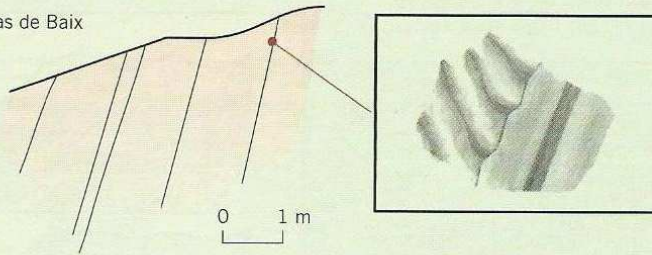
5 Entre els estrats de gresos que has numerat com a 1 i 2, hi ha un sol estrat? Observa detalladament la fotografia i raona la resposta.

6 Si en la resposta anterior has dit que hi ha més d'un estrat, et veus amb cor de dir quants estrats de gresos i lutites hi ha? NO, ATURA'T! No cal que els comptis, era una broma, però fixa't que sovint no és fàcil diferenciar a primer cop d'ull els estrats.

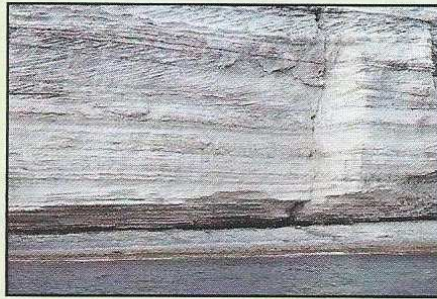
DEL DRET O A L'INREVÉS?

Figura 28

camí del mas de Baix

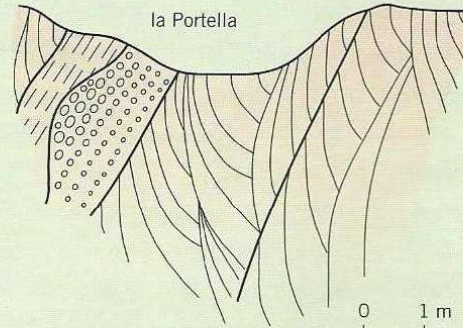

0 1 m

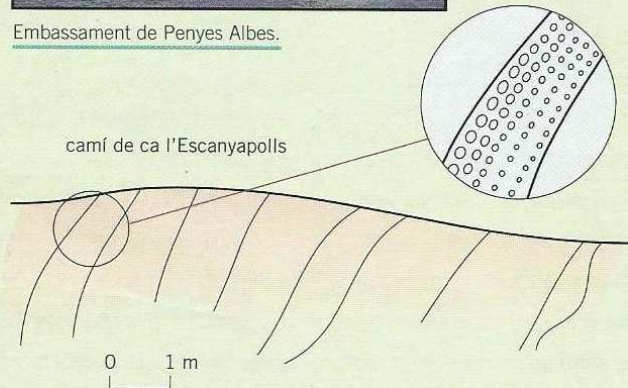
Embassament de Penyes Albes.

la Portella

0 1 m

camí de ca l'Escanyapolls

0 1 m

Cal Roig.

A l'esquerra tens la pàgina de la llibreta de camp d'un geòleg en què hi ha uns dibuixos i unes fotografies. Observa-la bé i esbrina si els estrats són del dret o del revés.

- 1 Estan invertits els estrats que afloren al camí del mas de Baix? Raona la resposta.
- 2 Els estrats fotografiats al costat de cal Roig, quina

polaritat estratigràfica tenen? I els de l'embassament de Penyes Albes? Raona les respostes. Quines geometries bidimensionals presenten aquests estrats?

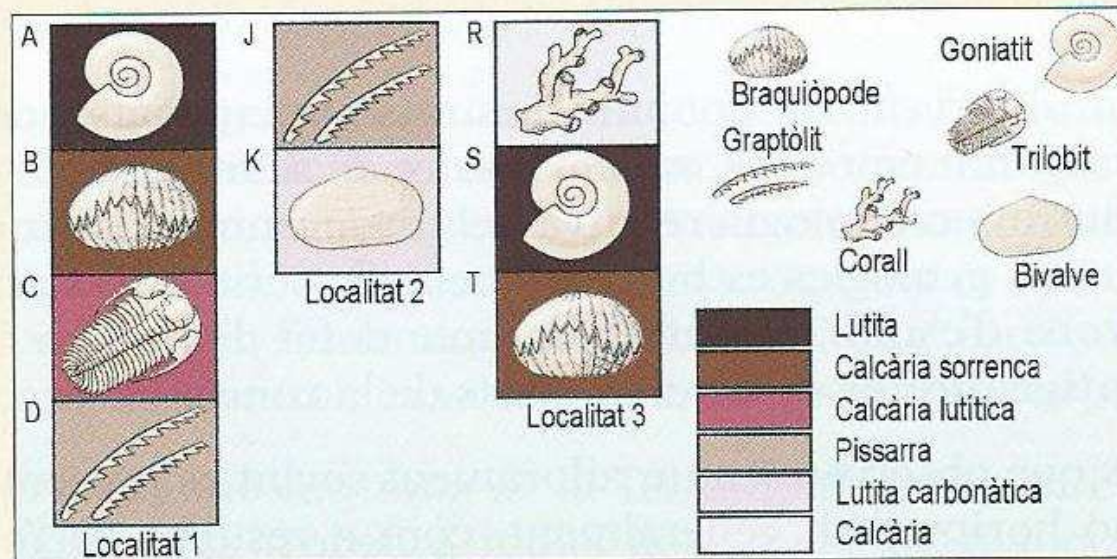
- 3 Quina polaritat estratigràfica presenten els estrats de la Portella? I els del camí de ca l'Escanyapolls? Se t'acut què pot haver passat en els estrats del camí de ca l'Escanyapolls? Raona totes les respostes.

Interpretació

Correlació

Intenta construir la columna geològica general de la regió a partir de les columnes estratigràfiques locals de tres localitats. Les columnes locals ens donen informació dels tipus de materials existents, de la seva successió i dels tipus de fòssils que contenen.

Per establir la columna general cal que relacionis, a partir dels fòssils, les columnes locals, i que dibuixis una sola columna que reflecteixi la successió d'estrats ordenats, amb el més antic a la part inferior.

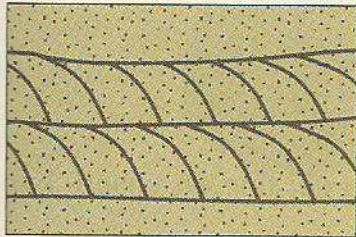
Interpretació

Posició dels estrats

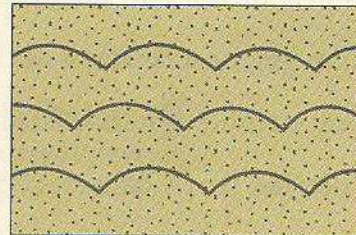
Els dibuixos que tens a continuació mostren diferents tipus d'estructures sedimentàries. A partir d'aquestes, determina si la posició de l'estrat és normal, o si està invertida.

Per a cada dibuix, contesta:

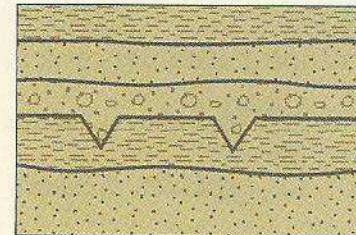
1. Tipus d'estructura sedimentària.
2. Ordre (si la sèrie és normal o invertida).
3. Explica'n el perquè.

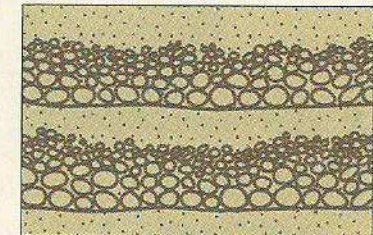
Laminació encreuada
Invertida

Laminació encreuada
Invertida

Esquerdes de dessecació
Normal

Granoselecció
Normal

Aplicació

Fòssil guia

Quines de les característiques que s'esmenten a continuació ha de tenir un fòssil per poder-lo utilitzar com a fòssil guia o característic?

- Que tingui una evolució lenta.
- Que tingui una gran dispersió geogràfica.
- Que sigui molt abundant.
- Que tingui una evolució molt ràpida.
- Que sigui poc abundant.
- Que tingui poca dispersió geogràfica.

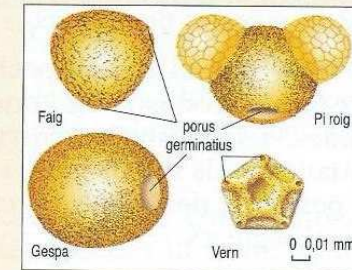
Raona les respostes.

Fòssils i climes passats, l'exemple del pol·len

Els fòssils no són solament indicis de quina vida solia ser comuna en el passat. A vegades també ens expliquen coses del clima del passat.

«Un exemple que ens il·lustra sobre aquesta possibilitat és l'estudi dels grans de pol·len fòssils d'arbres i plantes. Sabem que les diferents espècies d'arbres creixen, cadascuna d'elles en climes determinats que li són favorables. I que cada tipus d'arbre té un tipus particular de gra de pol·len que pot ser reconegut amb el microscopi.»

M. ATHERTON i R. ROBINSON, *Rocks and Earth History*, 1981 (adaptació)

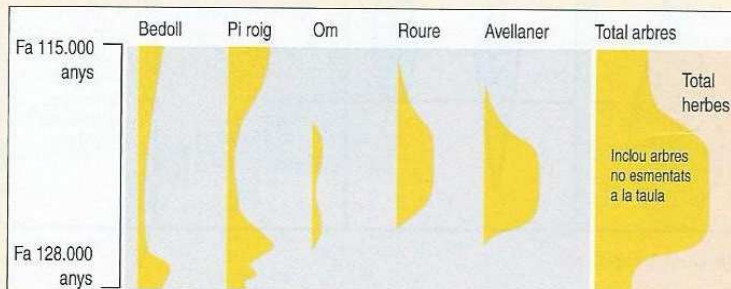
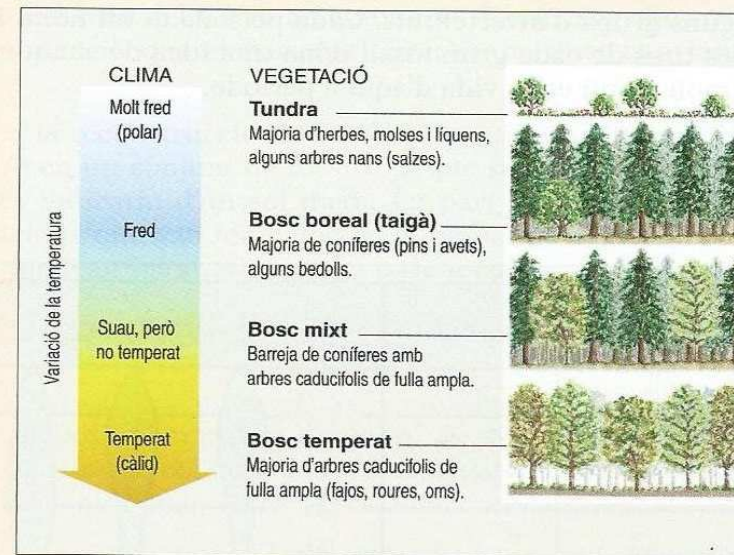

El pol·len prové de les flors, però a diferència de les seves restes, està fet d'un material que no es podreix instantàniament. Els grans de pol·len són dispersats pel vent i aconsegueixen dipositar-se en sediments sota l'aigua o en pantans, enmig de la torba. D'aquesta manera passen a formar part del conjunt de les roques.

Per estudiar-los cal, en primer lloc, separar el fòssil de la roca o de la torba i seguidament fer un recompte de cada tipus de gra. Si el recompte de pol·len es fa en diversos nivells en el dipòsit, aconseguirem un registre de com el clima ha variat durant el temps en què el dipòsit s'estava formant.

La informació de la figura de sota correspon al contingut en pol·len d'uns sediments en una zona del sud-est d'Anglaterra, datada entre 115 000 anys i 128 000 anys. El gruix del gràfic de cada espècie de pol·len indica el grau de presència d'aquell arbre al llarg d'aquest període.

Uns dipòsits de graves sota el subsòl de la zona de Trafalgar Square, a Londres, datats en uns 120 000 anys, contenen restes d'elefants, hipopòtams i rinoceronts. Cap d'aquestes restes no s'ha trobat en una formació més jove.

1. Explica els grans canvis en el clima produïts en els 13 000 anys que tens representats. Ajuda't de la figura que representa els canvis de vegetació amb les condicions climàtiques.
2. Raona si el registre del pol·len confirma que en aquests temps podia haver-hi caça major rondant les rodalies de Londres.
3. Explica per què aquests animals van desaparèixer uns quants anys més tard.

Interpretació

Cicles sedimentaris

En una zona trobem la successió següent:

- a la part inferior, unes capes de calcàries amb nummulits, que deduïm que són d'origen marí;
- a sobre, unes capes de conglomerats amb nivells d'argila intercalats que tenen cargols de tipus lacustres.

Si sabem que l'ordre de les capes és normal:

1. Quines capes són més antigues, les de calcàries o les de conglomerats?
2. En el temps, el pas de la sedimentació d'una unitat a l'altra què va representar: una pujada o una baixada del nivell del mar?
3. Per tant, des del punt de vista estratigràfic, què considerem que va tenir lloc: una regressió o una transgressió?

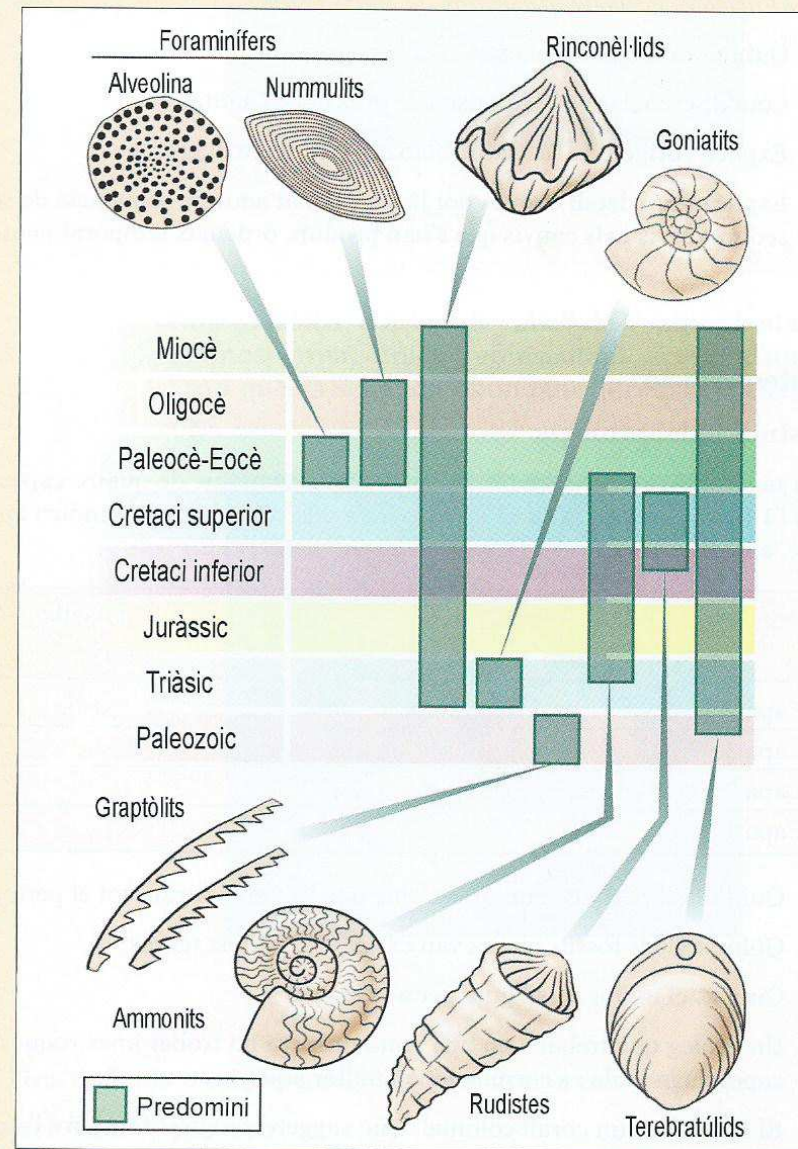

Interpretació

Fòssils més freqüents a Catalunya

A partir del gràfic adjunt dels fòssils més freqüents de Catalunya, amb indicació del període geològic en el qual predominen, respon les següents preguntes:

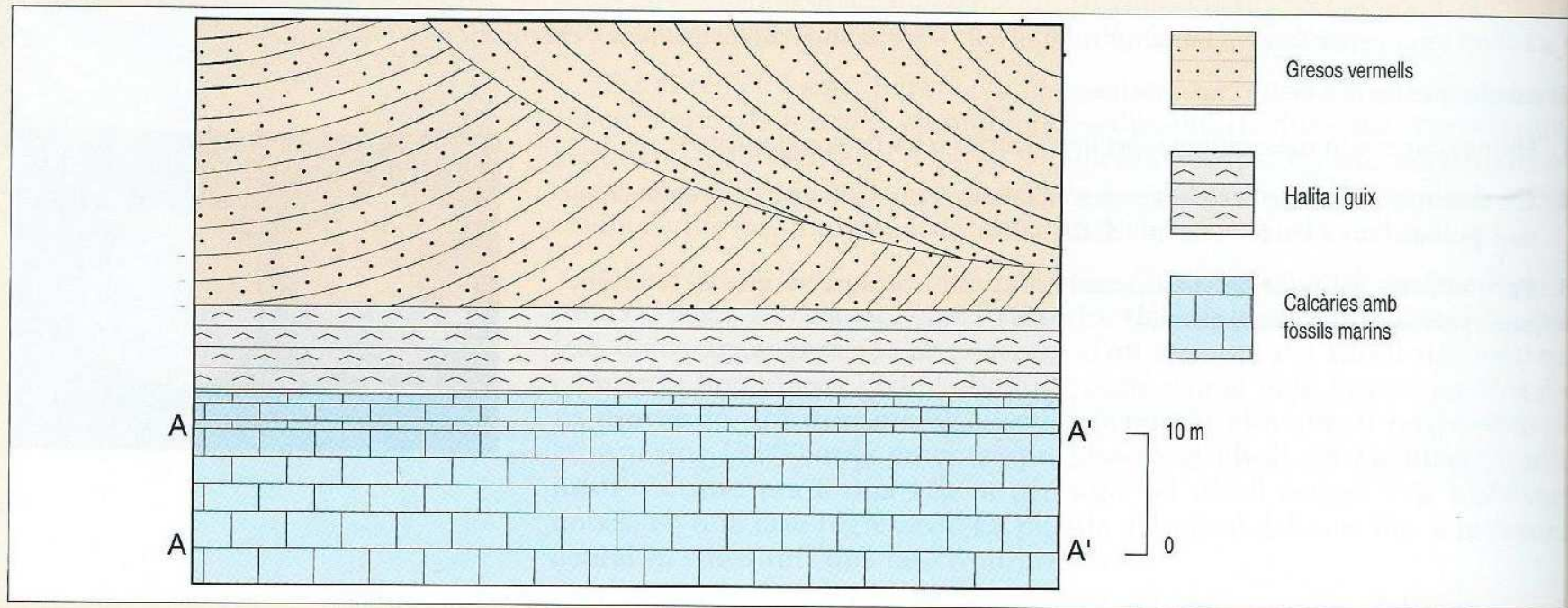
1. Quins d'aquests fòssils es podrien considerar útils com a fòssils guia?
2. Si consultem el mapa geològic i trobem que la zona de Catalunya que volem visitar està formada per materials formats al Juràssic, quins fòssils esperarem trobar? Podem trobar junts aquests fòssils?
3. Si anem d'excursió a la zona del Pedraforca i hi trobem una calcària amb rudistes, a quin sistema geològic podem interpretar que s'han format? Quin ambient sedimentari hi havia? Busca informació dels rudistes i completa la pregunta anterior.
4. Hem anat a visitar la zona volcànica de la Garrotxa i a les rodalies del volcà de Santa Margarida hem trobat una roca sedimentària margosa farcida completament de nummulits. A quin sistema pots considerar que es van formar aquests materials? On vivien els nummulits? Com podem interpretar què era aquesta zona en aquell sistema geològic? Com t'expliques que al costat d'aquesta roca hi hagi el volcà de Santa Margarida?
5. Passejant per Collserola trobem una roca pissarrosa fosca amb uns fòssils que no coneixem. Quins fòssils podrien ser, en funció de l'edat de formació d'aquesta zona? Com devia ser el medi on vivien?

Interpretació

Seqüència de sediments

A partir de la seqüència que tens representada en el dibuix adjunt, respon les preguntes.

1. Quin és el gruix de cadascuna de les capes dels diferents materials?
2. Quin nom reben els plans A-A' a la calcària?
3. Com diferenciaries els dipòsits de guix dels d'halita?
4. Explica l'origen de l'estratificació que s'observa al gres.
5. Explica amb detall com es pot haver format aquesta seqüència de sediments. La teva resposta ha de descriure els ambients sedimentaris i els canvis que s'han produït, ordenats temporalment.

Interpretació

Estudi paleontològic

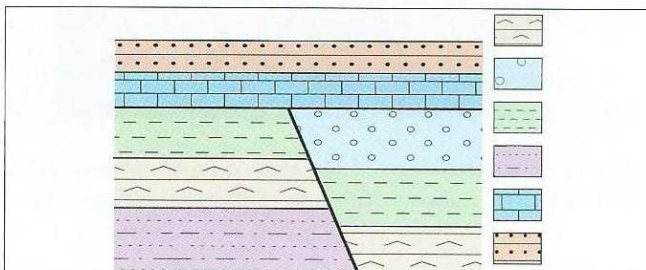
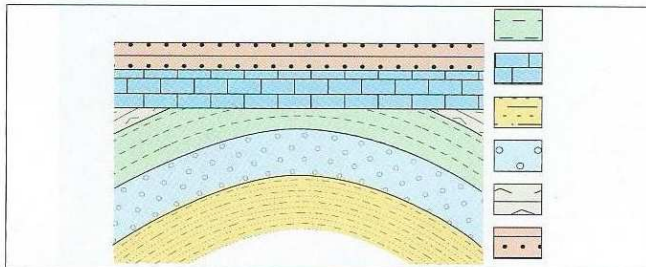
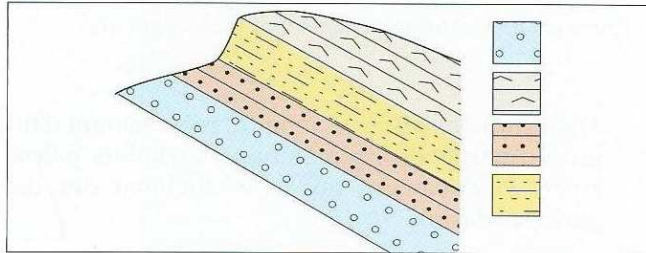
La taula adjunta correspon a un estudi paleontològic de quatre capes de roques sedimentàries. Les capes s'han numerat des de l'1 (la més antiga) fins al 4 (la més moderna). A la taula s'indica amb un «sí» quins fòssils hi havia a cada capa. Per exemple, a la capa 1 solament es van trobar fòssils A, B i E.

	Fòssils					
	A	B	C	D	E	F
Capa 4		sí	sí			sí
Capa 3		sí	sí	sí		sí
Capa 2	sí	sí			sí	sí
Capa 1	sí	sí			sí	

1. Quin fòssil pertany a un organisme que va viure durant tot el període de sedimentació de les quatre capes?
2. Quins són els fòssils que es van extingir al mateix temps?
3. Quin és el millor fòssil guia per a la capa 3?
4. Un geòleg que treballa en una zona propera ha trobat unes roques que contenen els fòssils E i F. Amb quina de les quatre capes de la taula es correlacionen millor aquestes roques?
5. El fòssil B és un corall colonial. Què suggereix aquest fet sobre l'ambient en què es van formar aquestes capes?

Qüestions

1. Observa les representacions de la constitució geològica d'uns indrets determinats.

- a) Numera les capes representades en els quadres començant per la més antiga, que tindrà el número 1.
- b) Dibuixa les columnes estratigràfiques de cadascun dels casos.

2. Els pescadors del port de Palamós, quan pesquen arrossegant les xarxes pel fons del mar, treuen sovint, a més de diferents tipus de peixos, petxines buides de bivalves, com l'*Artica islandica*, a la qual datacions fetes amb mètodes radioactius donen una edat mínima d'uns 12 000 anys. Actualment aquest bivalve no viu a la Mediterrània, sinó a les aigües de l'Atlàntic nord.

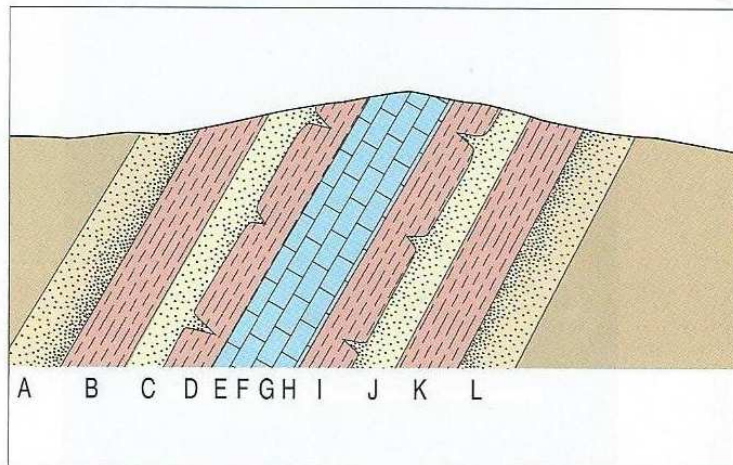

- Quina informació ens dona el fet de trobar aquest fòssil al fons del mar de les rodalies de Palamós? Raona la resposta.

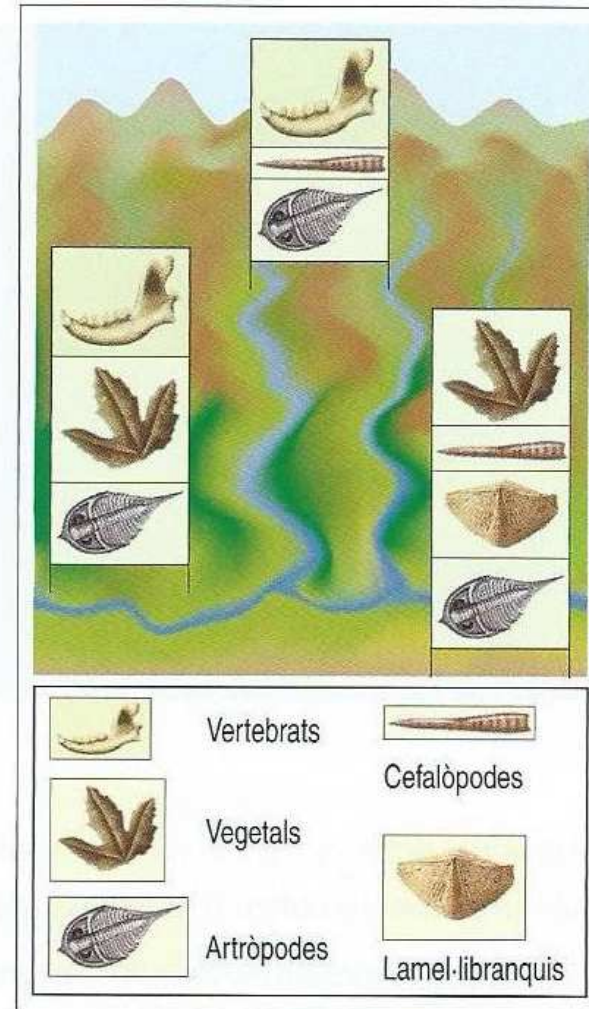
3. Raona l’afirmació següent:

«Els animals aquàtics han estat els més abundants al llarg de la vida de la Terra, perquè el registre fòssil així ho indica».

4. A partir del registre fòssil, sabem que hi ha espècies d’èssers vius que s’han extingit, que van viure en un interval determinat de la història de la Terra. Com que actualment no hi viuen, proposa alguns criteris o mètodes de treball que puguem utilitzar per saber quines eren les seves condicions de vida, si vivien al mar o al continent, en un clima càlid o fred, etc.

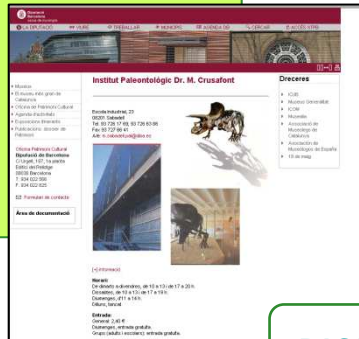
5. A partir dels criteris de polaritat dels estrats subministrats per les estructures sedimentàries, indica quina és la posició (normal o invertida) dels estrats, del tall geològic adjunt. Fes una hipòtesi que expliqui la posició del conjunt de les capes que s’hi observen.
6. Suposant que els estrats que contenen els fòssils d’aquestes tres columnes estratigràfiques no han sofert cap mena d’inversió, indica en una columna estratigràfica única l’ordre d’antiguitat relatiu de cada fòssil.

Enllaços d'interès

Institut Paleontològic Dr. M. Crusafont

[PASSA AL WEB](#)

BBC – Prehistoric Life

[PASSA AL WEB](#)

http://recursos.cnice.mec.es/biosfera/alumno/4ESO/tierra_cambia/contenidos.htm

<http://www.kalipedia.com/ciencias-tierra-universo/>

<http://ies.ginerdelosrios.alcobendas.educa.madrid.org/departamentos/cienciasnaturales/2bach/geolo/bachillerato/patata/sbach/pagweb/indiceactvbach.htm>